

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

15 päivänä heinäkuuta 2015*

Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — Jänneteräksen eurooppalaiset markkinat — Hintojen vahvistaminen, markkinoiden jakaminen ja arkaluonteisten kaupallisten tietojen vaihtaminen — Päätös, jossa todetaan SEUT 101 artiklan rikkominen — Yhteistyö hallinnollisessa menettelyssä — Sakkojen määrän laskennasta annetut vuoden 2006 suuntaviivat — Menettelyn kohtuullinen kesto

Asioissa T-413/10 ja T-414/10,

Socitrel – Sociedade Industrial de Trefilaria, SA, kotipaikka Trofa (Portugali), edustajinaan asianajajat F. Proença de Carvalho ja T. Faria,

kantajana asiassa T-413/10, ja

Companhia Previdente – Sociedade de Controle de Participações Financeiras, SA, kotipaikka Lissabon (Portugali), edustajinaan asianajajat D. Proença de Carvalho ja J. Caimoto Duarte,

kantajana asiassa T-414/10,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään F. Castillo de la Torre, P. Costa de Oliveira ja V. Bottka, avustajanaan asianajaja M. Marques Mendes,

vastaajana,

jossa vaaditaan kumottavaksi ja muutettavaksi SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan soveltamismenettelystä (asia COMP/38.344 – Jänneteräs) 30.6.2010 annettu komission päätös K(2010) 4387 lopullinen, sellaisena kuin se on muutettuna 30.9.2010 annetulla komission päätöksellä K(2010) 6676 lopullinen ja 4.4.2011 annetulla komission päätöksellä K(2011) 2269 lopullinen,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja S. Frimodt Nielsen (esittelevä tuomari) sekä tuomarit F. Dehousse ja A. M. Collins,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 17.11.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: portugali.

tuomion¹ [– –]

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

1. Asia T-413/10 – Socitrel v. komissio

- 60 Socitrel nosti nyt esillä olevan kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 15.9.2010 toimittamallaan kannekirjelmällä.
- 61 Socitrel teki 16.9.2010 unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon jättämällään erillisellä asiakirjalla riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä koskevan hakemuksen. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti hylkäsi hakemuksen 13.4.2011 antamallaan määräyksellä Socitrel v. komissio (T-413/10 R, EU:T:2011:179) ja päätti, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.
- 62 Socitrel ilmoitti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 10.12.2010 jättämällään asiakirjalla, että se pyysi saada mukauttaa kanneperusteitaan ensimmäisen muutospäätöksen tekemisen vuoksi.
- 63 Unionin yleinen tuomioistuin pyysi 6.6.2011 tekemällään päätöksellä komissiota toimittamaan sille toisen muutospäätöksen. Komissio noudatti tätä pyyntöä 17.6.2011.
- 64 Toisen muutospäätöksen tekemisen jälkeen Socitrel mukautti uudelleen kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 2.8.2011 jättämällään asiakirjalla.
- 65 Kirjallinen menettely päättyi 21.11.2011 siihen, että komissio toimitti vastauskirjelmänsä oikeudenkäyntikielellä.
- 66 Unionin yleisen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoa muutettiin 23.9.2013 lukien, ja esittelevä tuomari määrättiin kuudenteen jaostoon, jonka käsiteltäväksi esillä oleva asia tämän vuoksi siirrettiin 27.9.2013.
- 67 Unionin yleisen tuomioistuimen 2.5.1991 annetun työjärjestyksen 52 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu alustava kertomus toimitettiin kuudennelle jaostolle 31.3.2014.
- 68 Unionin yleinen tuomioistuin esitti 2.5.1991 annetun työjärjestyksensä 64 artiklassa määrättyinä prosessinjohtotoimina 8.5.2014 Socitrelille ja komissiolle 16 kirjallisen kysymyksen luettelon.
- 69 Komissio vastasi kysymyksiin prosessinjohtotoimenpiteiden mukaisesti 6.6.2014 päivätyssä kirjeessään ja Socitrel 9.6.2014 päivätyssä kirjeessään.
- 70 Unionin yleinen tuomioistuin päätti 17.9.2014 esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn.
- 71 Socitrel vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin
- kumoaa riidanalaisen päätöksen 1 ja 2 artiklan sitä koskevilta osin
 - toissijaisesti kumoaa osittain riidanalaisen päätöksen 2 artiklan siltä osin kuin se koskee Socitrelia ja alentaa sille määrätyn sakon määrää
 - velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

1 — Tästä tuomiosta esitetään vain kohdat, joiden julkaisemista unionin yleinen tuomioistuin pitää aiheellisenä.

72 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

- hylkää kanteen
- velvoittaa Socitrelin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

2. Asia T-414/10 – Companhia Previdente v. komissio

- 73 Companhia Previdente nosti nyt esillä olevan kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 15.9.2010 jättämällä kane kirjelmällä.
- 74 Companhia Previdente teki 16.9.2010 unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon jättämällä erillisellä asiakirjalla riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä koskevan hakemuksen. Hakemus hylättiin 10.6.2011 annetulla määräyksellä Companhia Previdente v. komissio (T-414/10 R, EU:T:2011:268), ja lisäksi päätettiin, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.
- 75 Companhia Previdente ilmoitti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 10.12.2010 jättämällä asiakirjalla, että se pyysi saada mukauttaa kanneperusteitaan ensimmäisen muutospäätöksen tekemisen vuoksi.
- 76 Unionin yleinen tuomioistuin pyysi 6.6.2011 tekemällä päätöksellä komissiota toimittamaan sille asiakirjoja. Komissio noudatti tätä pyyntöä 17.6.2011.
- 77 Toisen muutospäätöksen tekemisen jälkeen Companhia Previdente mukautti uudelleen kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 2.8.2011 jättämällä asiakirjalla.
- 78 Kirjallinen menettely päättyi 21.11.2011 siihen, että komissio toimitti vastauskirjelmänsä oikeudenkäyntikielellä.
- 79 Unionin yleisen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoa muutettiin 23.9.2013 lukien, ja esittelevä tuomari määrättiin kuudenteen jaostoon, jonka käsiteltäväksi esillä oleva asia tämän vuoksi siirrettiin 27.9.2013.
- 80 Unionin yleisen tuomioistuimen 2.5.1991 annetun työjärjestyksen 52 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu alustava kertomus toimitettiin kuudennelle jaostolle 31.3.2014.
- 81 Unionin yleinen tuomioistuin esitti 2.5.1991 annetun työjärjestyksensä 64 artiklassa määrättyinä prosessinjohtotoimina 8.5.2014 Companhia Previdentelle ja komissiolle 16 kirjallisen kysymyksen luettelon.
- 82 Komissio vastasi kysymyksiin prosessinjohtotoimenpiteiden mukaisesti 6.6.2014 päivätyssä kirjeessään ja Companhia Previdente 9.6.2014 päivätyssä kirjeessään.
- 83 Unionin yleinen tuomioistuin päätti 17.9.2014 esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn.
- 84 Companhia Previdente vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin
- kumoaa riidanalaisen päätöksen 1, 2 ja 4 artiklan sitä koskevilta osin

- toteaa, että rikkomisia, joista Companhia Previdente on yhteisvastuussa, koskevien muiden kanteiden yhteydessä Socitrelille määrätyn sakon määrän alentamisesta seuraa, että ensiksi mainitun yrityksen sakkoa, josta se on yhteisvastuussa, alennetaan automaattisesti
- velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

3. Yhdistettyjen asioiden Companhia Previdente ja Socitrel v. komissio, T-413/10, T-414/10 ja T-409/13, yhdistäminen suullista käsittelyä varten ja asian Companhia Previdente ja Socitrel v. komissio, T-409/13, poistaminen rekisteristä

- 85 Companhia Previdente ja Socitrel nostivat unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 2.8.2013 jättämällään kannekirjelmällä kanteen komission kilpailun pääosaston pääjohtajan 24.5.2013 niille lähettämästä kirjeestä.
- 86 Asia rekisteröitiin unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamossa numerolla T-409/13. Asiat T-413/10, T-414/10 ja T-409/13 yhdistettiin 30.6.2014 annetulla määräyksellä suullista käsittelyä varten.
- 87 Kantajat luopuivat asiassa T-409/13 nostetusta kanteesta unionin yleiselle tuomioistuimelle 11.11.2014 osoittamallaan kirjelmällä. Komission ilmoitettua 14.11.2014 päivätyssä kirjeessä, ettei se vastustanut kanteesta luopumista ja että se vaati, että kantajat veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, unionin yleinen tuomioistuin merkitsi tämän kanteesta luopumisen 17.11.2014 pidetyn suullisen käsittelyn pöytäkirjaan, jossa se määräsi poistamaan asian T-409/13 unionin yleisen tuomioistuimen rekisteristä ja veloitti kantajat korvaamaan saman asian oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

- 88 Asiat T-413/10 ja T-414/10 on yhdistetty tuomion antamista varten, koska kantajat, joita kuultiin tästä asiasta suullisessa käsittelyssä, eivät vastustaneet yhdistämistä.
- 89 Socitrel vetoaa kanteensa tueksi kahdeksaan kanneperusteeseen sekä kahteen lisäperusteeseen, jotka se esitti mukauttaessaan toistamiseen kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan.
- 90 Companhia Previdente puolestaan esittää kanteensa tueksi neljä kanneperustetta ja kaksi lisäperustetta, jotka se esitti mukauttaessaan toistamiseen kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan.
- 91 Socitrelin ensimmäinen kanneperuste koskee perustelujen puuttumista ja sen puolustautumisoikeuksien loukkaamista lähinnä siltä osin kuin riidanalaisesta päätöksestä puuttuu erilaisia tietoja, jotka ovat tarpeen sen ymmärtämiseksi, miten komissio on vahvistanut sakon määrän.
- 92 Socitrelin toinen kanneperuste koskee menettelyn kohtuullisen keston noudattamatta jättämistä.
- 93 Socitrelin kolmas kanneperuste koskee komissiolle kuuluvan huolellisuusvelvoitteen noudattamatta jättämistä sekä puolustautumisoikeuksien, lojaliteettiperiaatteen, vilpittömän mielen periaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista sen vuoksi, että komissio on muuttanut alkuperäistä päätöstä kaksi kertaa.
- 94 Socitrelin neljäs kanneperuste koskee SEUT 101 artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan rikkomista, suhteellisuusperiaatteen, yksilöllisen vastuun periaatteen ja syyttömyysoletaman loukkaamista sekä perustelujen puuttumista ja sitä, että komissio on jättänyt huomiotta aiemman päätöskäytäntönsä, koska se on ylittänyt sen sakon enimmäismäärän, joka Socitrelille voitiin määrätä.

- 95 Tässä kanneperusteessa on kolme osaa.
- 96 Neljännen kanneperusteen ensimmäinen osa koskee sitä, että komissio on katsonut virheellisesti Companhia Previdenten olevan yhteisvastuussa rikkomisesta, ja näin ollen sitä, että se on tehnyt virheen laskiessaan enimmäismäärän, joka on kymmenen prosenttia liikevaihdosta, Companhia Previdenten liikevaihdosta eikä Socitrelin liikevaihdosta. Tätä väitettä on tarkasteltu myös Companhia Previdenten ensimmäisessä ja toisessa kanneperusteessa.
- 97 Neljännen kanneperusteen toisessa osassa todetaan toissijaisesti, että Emesan, Galycasin ja ITC:n liikevaihdot on virheellisesti otettu huomioon 10 prosentin enimmäismäärää laskettaessa. Tätä väitettä on tarkasteltu myös Companhia Previdenten kolmannen kanneperusteen ensimmäisessä osassa.
- 98 Neljännen kanneperusteen kolmannessa osassa todetaan vieläkin toissijaisemmin, että Companhia Previdenten vuoden 2009 liikevaihto on otettu huomioon virheellisesti. Tätä väitettä tarkastellaan myös Companhia Previdenten kolmannen kanneperusteen toisessa osassa.
- 99 Socitrelin esittämä viides kanneperuste koskee suhteellisuusperiaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista sovellettaessa vuoden 2006 suuntaviivojen 13 ja 22 kohtaa sekä perustelujen puuttumista siltä osin kuin komissio on virheellisesti vahvistanut Socitrelille määrättävää sakkoa koskeväksi rikkomisen vakavuutta ilmentäväksi kertoimeksi 18 prosenttia.
- 100 Socitrelin esittämä kuudes kanneperuste koskee suhteellisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatteiden loukkaamista, koska komissio ei ole ottanut huomioon lieventävänä olosuhteena sen vähäistä tai passiivista roolia.
- 101 Socitrelin esittämä seitsemäs kanneperuste koskee suhteellisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatteiden loukkaamista, koska komissio ei ole ottanut huomioon lieventävänä olosuhteena sen tekemää tehokasta yhteistyötä.
- 102 Socitrelin esittämä kahdeksas kanneperuste koskee suhteellisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatteiden loukkaamista sen takia, että sen taloudellista kriisitilannetta ja maksukyvyttömyyttä ei ole otettu huomioon. Tätä väitettä on tarkasteltu myös Companhia Previdenten toissijaisesti esittämässä neljännessä kanneperusteessa.
- 103 Kantajat luopuivat tästä kanneperusteesta unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamolle 11.11.2014 osoittamassaan kirjeessä. Tämä kanneperusteesta luopuminen merkittiin 17.11.2014 pidetyn suullisen käsittelyn pöytäkirjaan.
- 104 Socitrel ja Companhia Previdente vetoavat myös lisäperusteeseen, jonka ne esittivät mukauttaessaan toistamiseen kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan ja joka koskee Socitrelin osalta yhdenvertaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden sekä luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista ja perustelujen puuttumista, ja Companhia Previdenten osalta yhdenvertaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden sekä luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista, koska Socitrelia ja Companhia Previdenteä ei kohdeltu samalla tavalla kuin Arceloria ja SLM:ää, joiden sakon määrää alennettiin, toisin kuin kantajien sakon määrää.
- 105 Socitrel ja Companhia Previdente vetoavat vielä toiseen lisäperusteeseen, joka koskee huolellisuusvelvollisuuden periaatteen, lojaliteettiperiaatteen sekä vilpittömän mielen ja oikeusvarmuuden periaatteiden loukkaamista, koska komissio muutti alkuperäistä päätöstään toistamiseen vuonna 2011.

1. Socitrelin ensimmäinen kanneperuste, joka koskee perustelujen puuttumista ja sen puolustautumisoikeuksien loukkaamista

Periaatteiden mieleen palauttaminen

- 106 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 296 artiklan mukainen perusteluvollisuus määräytyy kyseisen toimenpiteen luonteen mukaan ja perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmentävä toimenpiteen tehneen toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt ja toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden. Perusteluvollisuuden täyttymistä on arvioitava asiaan liittyvien olosuhteiden perusteella, joita ovat muun muassa toimenpiteen sisältö, esitettyjen perustelujen luonne ja se tarve, joka niillä, joille päätös on osoitettu tai joita se koskee suoraan ja erikseen, voi olla saada selvennystä tilanteeseen. Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, koska tutkittaessa, ovatko päätöksen tai muun toimenpiteen perustelut SEUT 296 artiklan mukaisia, on otettava huomioon paitsi päätöksen toimenpiteen sanamuoto myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (tuomio 2.4.1998, komissio v. Sytraval ja Brink's France, C-367/95 P, Kok., EU:C:1998:154, 63 kohta; tuomio 30.9.2003, Saksa v. komissio, C-301/96, Kok., EU:C:2003:509, 87 kohta ja tuomio 22.6.2004, Portugali v. komissio, C-42/01, Kok., EU:C:2004:379, 66 kohta).

Ensimmäisen kanneperusteen perusteltavuus

- 107 On syytä palauttaa lyhyesti mieliin Socitrelin kanneperusteensa tueksi esittämät väitteet, joita se muutti ensimmäisen muutospäätöksen antamisen jälkeen.
- 108 Kannekirjelmässä Socitrel väitti lähinnä, että alkuperäisestä päätöksestä puuttui erilaisia tietoja, jotka ovat tarpeen sen ymmärtämiseksi, miten komissio oli vahvistanut sakon määrän; tästä seurasi Socitrelin mukaan perustelujen puuttuminen, joka merkitsi sen puolustautumisoikeuksien loukkaamista.
- 109 Socitrelin mukaan alkuperäisessä päätöksessä ei mainittu sakon perusmäärän määrittämisessä huomioon otettua liikevaihtoa tai myynnin arvoa eikä rikkomisen vakavuutta ilmentävän 18 prosentin kertoimen ja lisämäärän vahvistamisessa käytettyjä muuttujia.
- 110 Socitrel väitti myös, että se, että useita sille osoitetun päätöksen kohtia oli pidetty luottamuksellisina, esti sitä saamasta käsitystä niistä perusteista, joihin komissio oli tukeutunut sakon määrän määrittämisessä.
- 111 Socitrel mukautti ensimmäistä kanneperustettaan ensimmäisen muutospäätöksen antamisen jälkeen.
- 112 Socitrel väittää yhtäältä lähinnä, että komission alkuperäisen päätöksen muuttaminen osoittaa sen ensimmäisen kanneperusteen, sellaisena kuin se oli kannekirjelmässä esitetty, perusteltavuuden.
- 113 Socitrel katsoo toisaalta, että ensimmäisessä muutospäätöksessä ei korjattu sen kannekirjelmässä esiin tuomia merkittävimpiä puutteita erityisesti siltä osin kuin ne koskevat komission rikkomisen vakavuuden perusteella määräämää kerrointa ja lisämäärää.
- 114 Se huomauttaa lisäksi, että ensimmäisessä muutospäätöksessä erotetaan toisistaan kaksi sitä koskevaa rikkomisajanjaksoa (viides perustelukappale), joiden kummankin osalta on käytetty samaa myyntilukua, mutta sen mukaan tätä erottelua ei kuitenkaan ole otettu huomioon jäljempänä samassa päätöksessä eikä varsinkaan sen seitsemännessä perustelukappaleessa, jonka mukaan on vain yksi rikkomisajakso, josta sen katsotaan olevan vastuussa.

115 Socitrel lisää, että komissio myöntää ensimmäisen muutospäätöksen kahdeksannessa perustelukappaleessa tehneensä virheen lisämäärän laskemisessa, mutta ei nimeä niitä yrityksiä, joita tämä virhe koskee. Mainitussa perustelukappaleessa viitataan saman päätöksen viidennessä perustelukappaleessa olevaan taulukkoon, jossa virhe esiintyy useisiin rikkomisajanjaksoihin liittyvän myyntiluvun yhteydessä. Socitrel olettaa, että kyseisen viittauksen perusteella on pääteltävä, että lisämäärän laskemisessa tehdyn virheen on näin ollen täytynyt vaikuttaa siihen, mikä näyttää johtavan sille määrätyn sakon perusmäärän alentamiseen 22 500 000 eurosta 20 000 000 euroon. Kyse on kuitenkin sen tekemistä olettamuksista, jotka sen mukaan osoittavat perustelujen puuttumisen.

116 Komissio kiistää nämä väitteet.

Myynnin arvon ilmoittaminen

117 Aluksi on todettava, että ensimmäisessä muutospäätöksessä korjattiin melko paljon alkuperäisessä päätöksessä olleita puutteita, erityisesti siltä osin kuin on kyse huomioon otettavan myynnin arvon määrittämisestä (ensimmäisen muutospäätöksen viides perustelukappale).

118 Socitrelin ensimmäisen kanneperusteensa tueksi esittämät väitteet, jotka koskevat alkuperäisen päätöksen puutteita, ovat tulleet tältä osin tehottomiksi.

Komission ensimmäisen muutospäätöksen viidennessä perustelukappaleessa mainitut kaksi erillistä rikkomisajanjaksoa

119 Kuten Socitrel lisäksi toteaa, komissio on erottanut toisistaan kaksi ajanjaksoa ensimmäisen muutospäätöksen viidennessä perustelukappaleessa olevassa taulukossa, joka koskee muun muassa Socitrelin myynnin arvoa.

120 Taulukossa nimittäin täsmennetään, että määrä, jonka komissio on vahvistanut Socitrelin 30.6.2009 antamien vastausten perusteella ajanjakson 7.4.1994–8.1.1996 osalta, on 12 016 516 euroa. Täysin sama määrä on vahvistettu ajanjakson 9.1.1996–19.9.2002 osalta.

121 Alkuperäisen päätöksen 932 perustelukappaleessa täsmennetään, että ”kyseessä oleva maantieteellinen alue muuttui ajan myötä. Vuodesta 1984 vuoteen 1995 (Club Zurichin ajanjakso) se kattoi Saksan, Ranskan, Italian, Alankomaat, Belgian, Luxemburgin, Espanjan ja Itävallan. Vuodesta 1992 lähtien (Club Espanjan järjestelyiden puitteissa) siihen kuului myös Portugali. Vuodesta 1996 vuoteen 2002 (Club Zurichin kriisiajanjakso, jolloin valmisteltiin Club Europan kiintiöjärjestelyä, Club Europan ajanjakso ja laajentumisajanjakso) maantieteellinen alue kattoi samat maat kuin Club Zurichin ajanjaksolla, mukaan lukien Portugalin, Tanskan, Ruotsin, Suomen ja Norjan (ks. alkuperäisen päätöksen 9.1.1–9.1.5 kohta). Tämä otetaan huomioon myynnin arvoa laskettaessa, jolloin mukaan ei lueta Portugalissa ennen 15.12.1992 toteutettua myyntiä ja Tanskassa, Ruotsissa, Suomessa ja Norjassa ennen 9.1.1996 toteutettua myyntiä.”

122 Ensimmäisen muutospäätöksen viidennessä perustelukappaleesta ilmenee, että siltä osin kuin on kyse huomioon otettavan myynnin arvosta komissio erotti toisistaan useita ajanjaksoja (1.1.1984–21.12.1985, 1.1.1986–14.12.1992, 15.12.1992–31.12.1993, 1.1.1994–8.1.1996, 9.1.1996–19.9.2002) kartellin kannalta merkityksellisen maantieteellisen alueen perusteella.

123 Komission Socitrelin syyksi lukema rikkominen ajoittui kahteen edellä mainituista ajanjaksoista (7.4.1994 (päivämäärä, jolloin Socitrelin osallistuminen rikkomiseen komission mukaan alkoi) ja 8.1.1996 väliseen ajanjaksoon sekä ajanjaksoon 9.1.1996–19.9.2002), jotka komissio näin ollen otti huomioon.

- 124 Alkuperäisen päätöksen 949 perustelukappaleessa komissio kuitenkin päätti, että koska Socitrel sai myöhään tietoonsa kartellin yleiseurooppalaisen ulottuvuuden, oli otettava huomioon vain sen myynti Espanjassa ja Portugalissa.
- 125 Sillä, että Tanskassa, Ruotsissa, Suomessa ja Norjassa 9.1.1996 jälkeen toteutunut myynti oli tarpeen ottaa huomioon (riidanalaisen päätöksen 932 perustelukappale) mainittuun maantieteelliseen alueeseen kuuluvien kartellin jäsenten osalta, ei siis ollut vaikutusta Socitreliin. Tämä selittää sen, että ensimmäisen muutospäätöksen viidennessä perustelukappaleessa huomioon otetun myynnin arvo on täysin sama molempien komission vahvistamien rikkomisajanjaksojen osalta.
- 126 Komissio myönsi lisäksi tehneensä virheen laskiessaan alkuperäisessä päätöksessä lisämäärän kahteen kertaan, koska se otti nimenomaan Socitrelin osalta huomioon kaksi rikkomisajanjaksoa.
- 127 Se korjasi kuitenkin tämän virheen antamalla ensimmäisen muutospäätöksen, jossa Socitrelille määrättävän sakon perusmäärää alennettiin korjauksen seurauksena 22 500 000 eurosta 20 000 000 euroon.
- 128 On vielä lisättävä, että kannekirjelmän liitteessä 8 Socitrel esitti komission kilpailun pääosaston lähettämän sähköpostin, joka oli päivätty 13.8.2010 ja jossa asiasta vastaava virkamies totesi seuraavaa:

”Kuten [komissio] 30.7. päivätyssä kirjeessään ilmoittaa, osallistumismaksun (entry fee) osalta on tehty laskuvirhe. Asiakkaidenne tapauksessa tämä tarkoittaa sitä, että 923 ja 1057 perustelukappaleessa olevissa taulukoissa ilmoitettu määrä on liian korkea. Tätä aiotaan muuttaa muutospäätöksessä alentamalla 22 500 000 euron määrä 20 000 000 euroon. Kuten aiemmin todettiin, [10 prosentin] enimmäismäärän takia tämä ei aiheuta muutoksia asiakkaillenne määrättyssä sakossa eikä päätöksen perusteluissa.”

- 129 Tältä osin on todettava, että riidanalaisen päätöksen, sellaisena kuin se on muutettuna ensimmäisellä muutospäätöksellä, perustelut eivät ole puutteelliset.

Rikkomisen vakavuuden perusteella sovellettu 18 prosentin kerroin

- 130 Rikkomisen vakavuuteen liittyvien perustelujen puuttumisesta on muistettava, että sitä on tarkasteltu riidanalaisen päätöksen 19.1.3 kohdassa.

- 131 On huomattava, että komissio toteaa riidanalaisessa päätöksessä Socitrelista seuraavaa:

- ensinnäkin, että ”kaikki yritykset Fundiaa lukuun ottamatta osallistuivat markkinoiden jakamiseen (kiintiöiden vahvistaminen), asiakkaiden jakamiseen ja hintojen horisontaaliseen vahvistamiseen (ks. päätöksen 9 [kohta] ja liitteet 2–4)” ja että ”nämä järjestelyt lukeutuvat kaikkein haitallisimpiin kilpailunrajoituksiin, jotka häiritsevät tärkeimpiä kilpailutekijöitä” (939 perustelukappale, rikkomisen luonteeseen liittyvä 19.1.3.1 kohta)
- toiseksi, että ”niiden yritysten, joiden osalta rikkominen on voitu todeta, yhteenlasketuksi markkinaosuudeksi on arvioitu noin 80 prosenttia, kuten 98 perustelukappaleessa selitetään” (946 perustelukappale, yhteenlaskettuun markkinaosuuteen liittyvä 19.1.3.2 kohta)
- kolmanneksi, että rikkomisen maantieteellinen soveltamisala muuttui ajan myötä (932 perustelukappale; ks. edellä 121 kohta)
- neljänneksi, että ”Socitrelin, Proderacin, Fapricelan ja Fundian osalta, joista Socitrel, Proderac ja Fapricela olivat osallistuneet vain Club Españaan (joka kattaa yksinomaan Espanjan ja Portugalin) ja Fundia vain Addtekiä koskevaan koordinointiin ja joiden oli osoitettu tienneen yhtenä

kokonaisuutena pidettävästä jatketusta rikkomisesta vasta erittäin myöhäisessä rikkomisen vaiheessa (Socitrel, Proderac ja Fapricela saivat tiedon 17.5.2001 ja Fundia 14.5.2001, ks. 12.2.2.4 kohta), komissio ottaa kuitenkin huomioon rajoitetumman maantieteellisen soveltamisalan määrittäessään osan myynnin arvosta” ja että ”tilanne on erilainen Club Espanan muiden osallistujien (Emesa/Galycas, Tyrsa/Trefilerías Quijano) osalta, jotka osallistuivat samanaikaisesti kartellin eri tasoille ja joiden oli osoitettu tienneen yhtenä kokonaisuutena pidettävästä jatketusta rikkomisesta jo selvästi aiemmassa vaiheessa” (949 perustelukappale, maantieteelliseen soveltamisalaan liittyvä 19.1.3.3 kohta).

- 132 Komissio toteaa lopuksi, että ”kun otetaan huomioon käsiteltävän asian erityisolosuhteet, edempänä käsitellyt rikkomisen luonteeseen liittyvät arviointiperusteet (ks. 19.1.3.1 kohta) ja maantieteellinen soveltamisala (ks. 19.1.3.3 kohta), huomioon otettava osuus myynnin arvosta on 16 prosenttia Fundian, 18 prosenttia Socitrelin, Fapricelan ja Proderacin ja 19 prosenttia kaikkien muiden yritysten osalta” (953 perustelukappale).
- 133 On todettava, että tältä osin riidanalaisen päätöksen perustelut eivät ole puutteelliset ja että sen perusteella voidaan ymmärtää komission noudattamaa päättelyä, sanotun kuitenkaan vaikuttamatta kyseisen päättelyn perusteltavuuteen.
- 134 Socitrelin esittämä väite on näin ollen hylättävä.

Ehkäisevän vaikutuksen vuoksi määrättävän lisämäärän määrittämisessä sovellettava kerroin

- 135 Lisämäärän osalta on muistettava, että vuoden 2006 suuntaviivojen 25 kohdan mukaan ”riippumatta rikkomiseen osallistuneen yrityksen osallistumisen kestosta, komissio sisällyttää lisäksi perusmäärään määrän, joka on 15–25 prosenttia – myyntiarvosta, estääkseen yrityksiä osallistumasta hintojen vahvistamisesta, markkinaosuuksista ja tuotantorajoituksista tehtäviin horisontaalisiin sopimuksiin”. Lisäksi ”komissio voi lisätä perusmäärään kyseisen lisäsumman myös muunlaisten rikkomisten tapauksessa” ja ”päättääkseen kussakin tapauksessa huomioon otettavan osuuden myyntiarvosta komissio ottaa huomioon useita tekijöitä, erityisesti 22 kohdassa mainitut tekijät”, kuten ”rikkomisen luonne, kaikkien osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus, rikkomisen maantieteellinen ulottuvuus ja se, onko rikkominen toteutunut käytännössä”.
- 136 Käsiteltävässä asiassa komissio vahvisti lisämäärään sovellettavaksi kertoimeksi 18 prosenttia ja viittasi riidanalaisen päätöksen 953 perustelukappaleessa huomautuksiin, joita se oli esittänyt rikkomisen vakavuuden arvioinnin perusteella rikkomisen luonteesta (riidanalaisen päätöksen 19.1.3.1 kohta) ja sen maantieteellisestä soveltamisalasta (riidanalaisen päätöksen 19.1.3.3 kohta).
- 137 Unionin tuomioistuin piti kuitenkin kyseisen kaltaisia perusteluja riittävinä 11.7.2013 antamassaan tuomiossa Ziegler v. komissio (C-439/11 P, Kok., EU:C:2013:513, 121–124 kohta).
- 138 Socitrelin esittämä väite on näin ollen hylättävä.

Socitrelin puolustautumisoikeuksien loukkaaminen

- 139 Socitrel väittää, että sen puolustautumisoikeuksia on loukattu kahdesta syystä.
- 140 Se väittää yhtäältä, että alkuperäisen päätöksen puutteista, jotka komissio on ensimmäisessä muutospäätöksessä osittain myöntänyt, seuraa, että sen puolustautumisoikeuksia on loukattu.
- 141 Tämä väite ei voi menestyä, koska unionin yleinen tuomioistuin kehotti Socitrelia 29.10.2010 päivätyllä kirjeellä mukauttamaan kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan ensimmäisen muutospäätöksen antamisen jälkeen, minkä se teki unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 10.12.2010 jättämällä asiakirjalla.

- 142 Socitrelin väitteistä, joiden mukaan komissio oli peittänyt osia riidanalaisesta päätöksestä, mikä esti Socitrelia ymmärtämästä komission käyttämää sakon laskentatapaa, on huomautettava, että kaikki Socitrelin tarkoittamat perustelukappaleet (1142, 1144, 1149, 1157, 1159, 1160, 1165, 1171, 1172, 1175, 1178, 1179, 1181, 1185 ja 1188 perustelukappale) koskevat muiden yritysten maksukykyyn liittyvien vaatimusten arviointia.
- 143 Kyseisen kaltaisessa tapauksessa komission on kuitenkin taattava yritysten sille toimittamien tietojen luottamuksellisuus, jos ne sitä siltä vaativat, erityisesti koska kyse on yritysten taloudelliseen tilanteeseen liittyvistä arkaluonteisista tiedoista.
- 144 Lisäksi komissio toteaa perustellusti, että sille on annettu tiedoksi kaikki Socitrelia koskevat arviointiperusteet ja erityisesti sen maksukykyyn liittyvät seikat.
- 145 Tämän vuoksi Socitrelin esittämät perustelut on hylättävä ja puolustautumisoikeuksia koskeva väite on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.
- 146 Ensimmäinen kanneperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

2. Socitrelin toinen kanneperuste, joka koskee menettelyn kohtuullisen keston noudattamatta jättämistä

Periaatteiden mieleen palauttaminen

- 147 Ensinnäkin kohtuullisen keston noudattaminen kilpailupolitiikan alaan liittyvissä hallinnollisissa menettelyissä on unionin oikeuden yleinen oikeusperiaate, jonka noudattamista unionin tuomioistuimet valvovat (ks. tuomio 19.12.2012, Heineken Nederland ja Heineken v. komissio, C-452/11 P, Kok., EU:C:2012:829, 97 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 148 Hallinnollisen menettelyn kohtuullisen keston periaate on vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklan 1 kohdassa, jonka nojalla ”jokaisella on oikeus siihen, että unionin toimielimet ja laitokset käsittelevät hänen asiansa puolueettomasti, oikeudenmukaisesti ja kohtuullisessa ajassa (tuomio 5.6.2012, Imperial Chemical Industries v. komissio, T-214/06, Kok., EU:T:2012:275, 284 kohta).
- 149 Toiseksi menettelyn keston kohtuullisuutta on arvioitava kunkin asian ominaispiirteiden perusteella ja erityisesti ottaen huomioon kulloinenkin asiayhteys, se, kuinka asianosaiset ovat toimineet menettelyn aikana, ja se, mikä merkitys asialla on asianomaisille eri yrityksille, sekä asian monitahoisuus (ks. vastaavasti tuomio 20.4.1999, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94, Kok., EU:T:1999:80, 126 kohta) sekä mahdolliset tiedot tai perustelut, joita komissio voi esittää hallintomenettelyn aikana toteutettujen tutkintatoimien osalta.
- 150 Kolmanneksi unionin tuomioistuin on todennut, että hallintomenettelyyn voi kuulua kaksi toisiaan seuraavaa vaihetta, joista molempiin liittyy oma sisäinen logiikka. Ensimmäinen vaihe, joka kestää aina väitetiedoksiantoon asti, alkaa siitä hetkestä, jona komissio unionin lainsäätäjän sille antamia valtuuksia käyttäessään ryhtyy toimenpiteisiin, jotka merkitsevät moitetta kilpailusääntöjen rikkomisesta, ja komission on tämän ensimmäisen vaiheen perusteella voitava ottaa kantaa siihen, kuinka menettelyä jatketaan. Toinen vaihe puolestaan kestää väitetiedoksiannosta lopullisen päätöksen tekemiseen. Komission on voitava toisen vaiheen nojalla ottaa lopullisesti kantaa kilpailusääntöjen rikkomista koskevaan moitteeseen (tuomio 21.9.2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, C-105/04 P, Kok., EU:C:2006:592, 38 kohta).
- 151 Neljänneksi oikeuskäytännöstä ilmenee, että menettelyn kohtuullisen keston periaatteen loukkaaminen voi aiheuttaa kahdentyyppisiä seurauksia.

- 152 Yhtäältä, kun kohtuullisen keston noudattamatta jättäminen on vaikuttanut menettelyn lopputulokseen, tällaisesta noudattamatta jättämisestä voi seurata riidanalaisen päätöksen kumoaminen (ks. vastaavasti tuomio 21.9.2006, Technische Unie v. komissio, C-113/04 P, Kok., EU:C:2006:593, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 153 On täsmennettävä, että kilpailusääntöjä sovellettaessa kohtuullisen keston ylittyminen voi olla kumoamisperuste vain sellaisen päätöksen osalta, jossa nämä kilpailusääntöjen rikkomiset on todettu, ja edellyttäen, että on näytetty toteen, että periaatetta loukkaamalla on heikennetty kyseisten yritysten puolustautumisoikeuksia. Tätä erityistapausta lukuun ottamatta ratkaisun tekemistä kohtuullisessa ajassa koskevan veloitteen noudattamatta jättäminen ei vaikuta asetuksen N:o 17 mukaisen hallinnollisen menettelyn pätevyyteen (ks. tuomio 16.12.2003, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied ja Technische Unie v. komissio, T-5/00 ja T-6/00, Kok., EU:T:2003:342, 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen, vahvistettu muutoksenhakumenettelyssä edellä 150 kohdassa mainitulla tuomiolla Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, EU:C:2006:592, 42 ja 43 kohta).
- 154 Koska puolustautumisoikeuksien kunnioittamisella eli periaatteella, jonka perustavanlaatuisuutta on useaan otteeseen korostettu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä (tuomio 9.11.1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. komissio, 322/81, Kok., EU:C:1983:313, 7 kohta), on olennainen merkitys nyt kyseessä olevan menettelyn kaltaisissa menettelyissä, on vältettävä se, että nämä oikeudet voisivat korjaamattomalla tavalla vaarantua tutkintavaiheen liiallisen keston takia ja että tämä kesto voisi estää sellaisten todisteiden esittämisen, joilla pyritään osoittamaan vääräksi sellaisten kilpailukäyttämisten olemassaolo, joista kyseessä olevat yritykset joutuvat vastuuseen. Tästä syystä puolustautumisoikeuksien käyttämistä koskevan mahdollisen esteen tutkimista ei pidä rajoittaa siihen samaan vaiheeseen, jossa näillä oikeuksilla on täysi oikeusvaikutus, eli hallinnollisen menettelyn toiseen vaiheeseen. Puolustautumisoikeuksien tehokkuuden mahdollisen heikkenemisen alkusyyn arvioinnin on ulotuttava koko tähän menettelyyn siten, että se koskee sen kokonaiskestoja (edellä 150 kohdassa mainittu tuomio Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, EU:C:2006:592, 50 kohta).
- 155 Toisaalta, kun kohtuullisen keston ylittäminen ei vaikuta menettelyn lopputulokseen, tällaisen ylittämisen vuoksi unionin yleinen tuomioistuin voi käyttäen täyttä harkintavaltaa korvata hallinnollisen menettelyn kohtuullisen keston ylittymisestä aiheutuneen loukkaamisen alentamalla mahdollisesti määrätyn sakon määrää (ks. vastaavasti edellä 152 kohdassa mainittu tuomio Technische Unie v. komissio, EU:C:2006:593, 202–204 kohta ja tuomio 16.6.2011, Heineken Nederland ja Heineken v. komissio, T-240/07, Kok., EU:T:2011:284, 429 ja 434 kohta, vahvistettu muutoksenhakumenettelyssä edellä 147 kohdassa mainitulla tuomiolla Heineken Nederland ja Heineken v. komissio, EU:C:2012:829, 100 kohta).

Toisen kanneperusteen perusteltavuus

- 156 Socitrel väittää lähinnä, että komissio on jättänyt noudattamatta menettelyn kohtuullista kestoja antamalla alkuperäisen päätöksen vasta lähes kahdeksan vuotta hallinnollisen menettelyn aloittamisen jälkeen, mikä sen mukaan vaaransi sen puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen, erityisesti kun otetaan huomioon siihen kohdistuneet uudelleenjärjestelyt ja vaikeudet, joita sillä oli vastakkaisten todisteiden hankkimisessa, koska yrityksestä lähti ajan mittaan useita sen henkilöstön jäseniä.
- 157 Edellä esitetystä ilmenee, että pitkäkestoinen hallinnollinen menettely voisi aiheuttaa riidanalaisen päätöksen kumoamisen tai sakon määrän alentamisen sillä edellytyksellä, että tämän menettelyn kesto todetaan kohtuuttomaksi.
- 158 Nyt käsiteltävässä asiassa hallinnollinen menettely jakautui neljään toisiaan seuraavaan vaiheeseen, joista ensimmäinen oli ennen väitetiedoksiantoa ja kolme seuraavaa sen jälkeen.

- 159 Ensimmäinen vaihe alkoi 9.1.2002, kun Bundeskartellamt toimitti komissiolle edellä 21 kohdassa mainitut asiakirjat, ja päättyi 30.9.2008 väitetiedoksiannon antamiseen.
- 160 Tällöin alkoi toinen vaihe (ks. edellä 32–37 kohta), joka päättyi alkuperäisen päätöksen antamiseen 30.6.2010.
- 161 Ensimmäisten (edellä 10 kohdassa mainittujen) kanteiden nostamisen jälkeen komissio antoi 30.9.2010 ensimmäisen muutospäätöksen (ks. edellä 4 kohta) korjatakseen alkuperäisessä päätöksessä toteamiaan erilaisia virheitä, mikä päätti hallinnollisen menettelyn kolmannen vaiheen.
- 162 Lopulta 4.4.2011 päättyi hallinnollisen menettelyn neljäs vaihe, kun komissio antoi toisen muutospäätöksen, jolla se myönsi sakon määrän alennuksen yhtäältä ArcelorMittalille, ArcelorMittal Verderiolle, ArcelorMittal Fontainelle ja ArcelorMittal Wire Francelle ja toisaalta SLM:lle ja Ori Martinille (ks. edellä 6 kohta).
- 163 Aluksi on todettava, että Socitrelin esittämä kanneperuste koskee vain hallinnollisen menettelyn kahta ensimmäistä vaihetta.
- 164 Unionin yleinen tuomioistuin esitti 2.5.1991 annetun työjärjestyksen 64 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimena 8.5.2014 komissiolle kirjallisen kysymyksen saadakseen yksityiskohtaisen kuvauksen toimenpiteistä, joita se oli toteuttanut 19. ja 20.9.2002 tehtyjen tarkastusten ja alkuperäisen päätöksen antamisen välisenä aikana.
- 165 Komissio vastasi tähän kysymykseen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 6.6.2014 jättämällään asiakirjalla.
- 166 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamo toimitti komission vastauksen jäljennöksen Socitrelille 16.6.2014.
- 167 Komissio esittää vastauksessaan yksityiskohtaisesti ja vakuuttavasti toimenpiteet, joita se on toteuttanut hallinnollisen menettelyn kuluessa, ja syyt, joiden takia menettely kesti vuodesta 2002 vuoteen 2010.
- 168 Useat tekijät selittävät hallinnollisen menettelyn keston nyt käsiteltävässä asiassa.
- 169 Tältä osin on otettava huomioon kartellin kesto (yli 18 vuotta), sen erityisen laaja maantieteellinen ulottuvuus (kartelli koski suurinta osaa jäsenvaltioista), kartellin maantieteellinen ja ajallinen organisointi (41–53 kohdassa kuvatut eri klubit), eri klubien puitteissa pidettyjen kokousten määrä (yli 500), kyseessä olevien yritysten määrä (17), sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevien hakemusten määrä (ks. edellä 22 ja 27 kohta ja sitä seuraavat kohdat) ja tarkastusten aikana annettujen tai saatujen ja eri kielillä laadittujen asiakirjojen, jotka komission on pitänyt tutkia, erityisen suuri määrä, ylimääräiset tietojensaantipyynnöt, joita komission on pitänyt esittää kyseessä oleville eri yhtiöille kartellia koskevan ymmärryksen kehittyessä (ks. edellä 24 kohta ja sitä seuraavat kohdat sekä 36 kohta ja sitä seuraavat kohdat), väitetiedoksiantojen vastaanottajien määrä (yli 40), työkielten määrä (8) sekä maksukykyä koskevat eri pyynnöt (14).
- 170 Komission toimittamat tiedot todistavat asian erityisen monitahoisuuden, joten sen perusteella unionin yleinen tuomioistuin arvioi, että huolimatta menettelyn kahden ensimmäisen vaiheen erityisen pitkästä kestosta sen ei voida katsoa olevan kohtuuton. Näin ollen komissio ei ole jättänyt noudattamatta menettelyn kohtuullista kesto.
- 171 Tätä päätelmää ei voida kyseenalaistaa lausumilla, joita Socitrel esitti puolustautumisoikeuksiensa loukkaamista koskevan väitteen tueksi, koska vuosina 2002–2008 Companhia Previdente muuttui merkittävästi useiden yhtiöiden hankintaan liittyvien uudelleenjärjestelyjen seurauksena – konsernin koko kasvoi 21 yksiköstä 27:ään – ja koska sen jälkeen, kun se vastaanotti väitetiedoksiannon

syyskuussa 2008, ne tosiseikat, joista sitä moitittiin, olivat ajallisesti niin kaukaisia, ettei kukaan niistä henkilöistä, joita asia välittömästi koskee, työskennellyt enää konsernissa eikä kyennyt muistamaan niitä.

172 Kyseisen kaltaiset lausumat ovat nimittäin liian epämääräisiä, jotta voitaisiin arvioida niiden konkreettista vaikutusta Socitrelin puolustautumisoikeuksiin. Tästä on todettava, että – kuten komissio vastauksessaan prosessinjohtotoimiin esitti – Socitrel vastaanotti ensimmäisen tietojensaantipyynnön komissiolta 11.2.2004 ja tässä pyynnössä ilmoitettiin selvästi tutkimuksen sekä aineellinen että ajallinen kohde ja soveltamisala. Socitrel pystyi siis mainitusta päivämäärästä alkaen hankkimaan ja toimittamaan komissiolle kaikki merkitykselliseksi katsomansa todisteet vastatakseen sen pyyntöön. Se ei näin ollen voi vedota siihen, että se on itse laiminlyönyt puolustukseensa mahdollisesti tarvittavien tietojen hankkimisen ja säilyttämisen. Koska Socitrel ei myöskään esittänyt mitään perusteluja, joiden nojalla voitaisiin ymmärtää, missä määrin syyskuun 2002 ja helmikuun 2004 välillä kulunut puolentoista vuoden ajanjakso, jonka kuluessa komissio tutustui tarkastuksen aikana saamiinsa tai sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevan hakemuksen yhteydessä toimitettuihin asiakirjoihin, on voinut haitata Socitrelin puolustautumisoikeuksien käyttöä, unionin yleisen tuomioistuimen ei ole tarpeen todeta, että kyseinen määräaika on voinut olla sille haitaksi käsiteltävässä asiassa.

173 Tästä syystä toinen kanneperuste on hylättävä.

3. Socitrelin kolmas kanneperuste, joka koskee komissiolle kuuluvan huolellisuusvelvoitteen rikkomista sekä puolustautumisoikeuksien ja lojaliteettiperiaatteen sekä vilpittömän mielen ja luottamuksensuojan periaatteiden loukkaamista

Periaatteiden mieleen palauttaminen

174 On ensiksi muistettava, että luottamuksensuojan periaate kuuluu unionin oikeuden peruseriaatteisiin. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan oikeus vedota kyseiseen periaatteeseen edellyttää kolmen edellytyksen täyttymistä. Unionin hallintoelimen on ensiksikin täytynyt antaa asianomaiselle täsmällisiä, ehdottomia ja yhtäpitäviä vakuutteluja, jotka on antanut toimivaltainen ja luotettava taho. Näiden vakuuttelujen on toiseksi oltava sellaisia, että ne saavat aikaan perustellun odotuksen sen henkilön mielessä, jolle ne on osoitettu. Vakuuttelujen täytyy kolmanneksi olla sovellettavien normien mukaisia (ks. tuomio 9.9.2011, Deltafina v. komissio, T-12/06, Kok., EU:T:2011:441, 190 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

175 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan huolellisuusvelvoite merkitsee, että komission on tutkittava huolellisesti ja puolueettomasti kaikki käsiteltävänä olevan tapauksen kannalta merkitykselliset seikat (ks. tuomio 21.11.1991, Technische Universität München, C-269/90, Kok., EU:C:1991:438, 14 kohta ja tuomio 16.9.2013, ATC ym. v. komissio, T-333/10, Kok., EU:T:2013:451, 84 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

176 On myös toistuvasti katsottu, että on perusteltua ja hyvän hallintotavan mukaista, että toimielin korjaa päätöstä rasittavat virheet ja puutteet (ks. vastaavasti tuomio 14.12.2006, Saksa v. komissio, T-314/04 ja T-414/04, EU:T:2006:399, 45 kohta ja määräys 22.11.2007, Investire Partecipazioni v. komissio, T-418/05, EU:T:2007:354, 40 kohta).

Kolmannen kanneperusteen perusteltavuus

177 Socitrel väittää lähinnä, että vaikka alkuperäinen päätös oli annettu, komissio ilmoitti sille aikovansa muuttaa päätöstä. Socitrelin mukaan sen oli näin ollen nostettava kanne tuntematta sen päätöksen tosiasiallista sisältöä, jolla sille määrättiin sakko. Sen mukaan komissio jätti tällä tavoin noudattamatta

huolellisuusveloitettaan – mistä on tarvittaessa osoituksena sekin, että komissio muutti sittemmin päätöstä toistamiseen antamatta tätä toista muutospäätöstä tiedoksi Socitrelille – ja loukkasi siten myös Socitrelin puolustautumisoikeuksia.

- 178 Näitä väitteitä ei kuitenkaan voida hyväksyä.
- 179 Komissio ei nimittäin voi jättää oikeusjärjestykseen päätöstä, jossa se tietää olevan virheitä ja puutteita, ja tästä syystä on perusteltua ja hyvän hallintotavan mukaista, että toimielin korjaa alkuperäistä päätöstä rasittaneet virheet ja laiminlyönnit (ks. edellä 176 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö).
- 180 Komissiota ei voida näin ollen moittia siitä, että se on korjannut ensimmäisellä muutospäätöksellä alkuperäisessä päätöksessä toteamansa virheet ja puutteet.
- 181 On korostettava, että komissio on tällä tavoin myös esittänyt riidanalaiselle päätökselle lisäperusteluja.
- 182 Komissio tosin antoi ensimmäisen muutospäätöksen sen jälkeen, kun alkuperäisestä päätöksestä oli ensin nostettu useita kanteita, muun muassa käsiteltävän asian kantajien kanteet. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin kehotti Socitrelia – kuten muitakin kanteen nostaneita yrityksiä – mukauttamaan tarvittaessa kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan muutospäätöksen antamisen jälkeen.
- 183 On kuitenkin todettava, että Socitrel mukautti kanneperusteitaan ensimmäiseen muutospäätökseen nähdessä unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 10.12.2010 jättämällään asiakirjalla.
- 184 Vaikka Socitrel ei ollutkaan toisen muutospäätöksen addressaatti, unionin yleinen tuomioistuin toimitti sille siitä lisäksi jäljennöksen ja kehotti sitä mukauttamaan tarvittaessa kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan, minkä Socitrel tekikin kanneperusteidensa osalta unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 2.8.2011 jättämällään asiakirjalla.
- 185 Se ei näin ollen voi väittää, että komissio on loukannut sen puolustautumisoikeuksia antaessaan nämä muutospäätökset.
- 186 Socitrel vetoaa myös siihen, että komissio on loukannut luottamuksensuojan periaatetta, lojaliteettiperiaatetta ja vilpittömän mielen periaatetta, täsmentämättä kuitenkaan kannekirjelmässä tarkasti syitä, joiden takia se vetoaa kahteen viimeksi mainittuun periaatteeseen.
- 187 Siltä osin kuin Socitrel pyrkii tässä perusteessa väittämään, että korjaamalla alkuperäistä päätöstä komissio esti sen alkuperäisestä päätöksestä nostaman kanteen hyväksymisen, on todettava, että komissiolla oli hyvän hallintotavan varmistamiseksi oikeus korjata alkuperäisen päätöksen virheet ja puutteet ennen kuin unionin yleinen tuomioistuin lausuu asiasta.
- 188 Hallintoviranomaiset eivät näin ollen voineet antaa Socitrelille toimivaltaiselta ja luotettavalta taholta täsmällisiä, ehdottomia tai yhtäpitäviä vakuutteluja virheellisen ja puutteellisen päätöksen pitämiseksi voimassa unionin yleisen tuomioistuimen mahdolliseen kumoamisratkaisuun saakka.
- 189 Komissiota ei voida myöskään moittia epärehellisestä toiminnasta tai vilpillisyydestä vain sen takia, että se on muuttanut päätöstä, jossa sen omien sanojen mukaan oli erilaisia virheitä ja puutteita.
- 190 Kolmas kanneperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

4. Socitrelin neljäs kanneperuste ja Companhia Previdenten kolme ensimmäistä kanneperustetta, jotka koskevat SEUT 101 artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan rikkomista, suhteellisuusperiaatteen, yksilöllisen vastuun periaatteen ja syyttömyysolettaman loukkaamista sekä perustelujen puuttumista ja sitä, että komissio on jättänyt huomiotta aiemman päätöskäytäntönsä siltä osin kuin se on ylittänyt sen sakon enimmäismäärän, joka Socitrelille voitiin määrätä

Socitrelin neljännen kanneperusteen ensimmäinen osa ja Companhia Previdenten ensimmäinen ja toinen kanneperuste, joiden mukaan komissio on katsonut virheellisesti Companhia Previdenten olevan yhteisvastuussa rikkomisesta ja näin ollen tehnyt virheen laskiessaan enimmäismäärän, joka on 10 prosenttia liikevaihdosta, Companhia Previdenten liikevaihdosta Socitrelin liikevaihdon sijaan

Tosiseikkojen mieleen palauttaminen

- 191 Companhia Previdente -yhtiö hallinnoi osakkuuksia useissa eri yhtiöissä.
- 192 Vuosina 1994–1998 se omisti suoraan 21,2 prosenttia Socitrelista ja 70 prosenttia Preside SGPS:stä, jolla oli hallussaan 70,6 prosenttia Socitrelin osakepääomasta.
- 193 Companhia Previdente nosti 30.12.1998 ja 19.9.2002 välisenä aikana omistusosuutensa Preside SGPS:n pääomasta 100 prosenttiin.
- 194 On selvää, että Companhia Previdentellä oli siis tämän ajanjakson aikana omistuksessaan 91,8–93,7 prosenttia Socitrelin pääomasta.
- 195 Rikkomisen päättymisajankohdan jälkeen Companhia Previdente hankki lisäksi omistukseensa useita yhtiöitä, muun muassa Emesan, Galycasin ja ITC:n, joille kaikille komissio oli myös määrännyt seuraamuksia niiden osallistumisesta kartelliin.

Riidanalaisen päätöksen mieleen palauttaminen

- 196 Riidanalaisen päätöksen 765–768 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(765) Vuodesta 1994 vuoden 1998 loppuun [Companhia Previdente] omisti suoraan 21,2 prosenttia Socitrelista ja 70 prosenttia Preside SGPS:stä, joka puolestaan omisti saman ajanjakson aikana 70,6 prosenttia Socitrelista. Companhia Previdente omisti 30.12.1998 alkaen vuoden 2002 loppuun 100 prosenttia Preside SGPS:stä ja Preside SGPS:n välityksellä suoraan tai välillisesti 91,8–93,7 prosenttia Socitrelin pääomasta. Kuten 32 perustelukappaleessa selitettiin, ainakin vuoden 1994 alusta ja vuoden 2002 loppuun Socitrelin ja Companhia Previdenten välillä oli lukuisia tiiviitä henkilökohtaisia yhteyksiä.

(766) Companhia Previdente väittää, ettei sen pidä todeta olevan yhteisvastuullisesti vastuussa Socitrelin kanssa, koska sillä ei ole ollut ratkaisevaa vaikutusvaltaa Socitrelin käyttäytymiseen. Se vakuuttaa ensinnäkin, ettei komissio ole esittänyt konkreettisia tosiseikkoja, joiden perusteella voitaisiin päätellä Companhia Previdenten käyttäneen ratkaisevaa vaikutusvaltaa Socitreltiin. Se väittää lisäksi, että ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevaa olettaa voitiin soveltaa vasta vuodesta 1999, jolloin Socitrelista tuli sen lähes kokonaan omistama tytäryhtiö. Sen mukaan molemmat yritykset olivat erillisiä yksiköitä, jotka harjoittivat erilaista toimintaa, ja Socitrel harjoitti liiketoimintaansa itsenäisesti. Sen mukaan tämä ilmeni siitä, että sen ostettua Socitrelin sen hallinnollinen johto säilyi samana ja täysin itsenäisenä. Samoin Companhia Previdente toteaa, että se ainoastaan käytti yhtiöoikeuksiaan ja täytti velvoitteensa esimerkiksi hyväksymällä Socitrelin tilinpäätöksen ja tekemällä osinkopolitiikkaan ja pääomarakenteeseen liittyvät päätökset. Companhia Previdente vetoaa lopuksi siihen, että sen hallituksen jäsenet

olivat myös Socitrelin hallituksen jäseniä mutta eivät hoitaneet liikkeenjohdollisia tehtäviä ja että Portugalin yhtiöoikeuden mukaan osallistuminen Socitrelin hallitukseen oli henkilökohtaista eikä liittynyt emoyhtiön edustamiseen.

- (767) Vaikka komissio katsoo, että ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevaa oletettavaa voidaan soveltaa 30.12.1998 ja vuoden 2002 lopun välisen ajanjakson osalta, jolloin Companhia Previdente omisti 91,8–93,7 prosenttia Socitrelin pääomasta, Companhia Previdenten esittämiä väitteitä ei joka tapauksessa voida hyväksyä, kun otetaan huomioon lukuisat tiiviit henkilökohtaiset yhteydet, joita näiden kahden yrityksen välillä oli ainakin vuoden 1994 alusta vuoden 2002 loppuun, kuten tämän päätöksen 32 perustelukappaleessa on kuvattu. Komissio korostaa erityisesti, että P. B., L. F. ja A. S. olivat paitsi molempien yritysten hallituksen jäseniä myös osallistuivat usein säännöllisesti ja jatkuvasti kartellin kokouksiin Socitrelin puolesta. Näin ollen komissio katsoo, että Companhia Previdente käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa Socitrelin käyttäytymiseen koko sen ajan, kun se osallistui kartelliin (ks. 694 perustelukappale).
- (768) Tästä syystä [Socitrel] ja [Companhia Previdente] ovat tämän päätöksen addressaatteja. [Socitrelin] katsotaan olevan vastuussa välittömästä osallistumisesta kartelliin ajanjaksolla 7.4.1994–19.9.2002. [Companhia Previdenten] katsotaan olevan yhteisvastuullisesti vastuussa [Socitrelin] kanssa saman ajanjakson osalta.”

Periaatteiden mieleen palauttaminen

- ¹⁹⁷ Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yrityksen käsitteellä tarkoitetaan jokaista yksikköä, joka harjoittaa taloudellista toimintaa, riippumatta yksikön oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta. Unionin tuomioistuin on täsmentänyt tästä yhtäältä, että yrityksen käsitteellä on tässä samassa asiayhteydessä katsottava tarkoitettavan taloudellista kokonaisuutta, vaikka oikeudellisesti tämän taloudellisen kokonaisuuden muodostaakin useampi kuin yksi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, ja toisaalta, että kun tällainen taloudellinen yksikkö rikkoo kilpailusääntöjä, sen asiana on yksilöllisen vastuun periaatteen mukaisesti vastata kyseisestä rikkomisesta (ks. tuomio 29.9.2011, Elf Aquitaine v. komissio, C-521/09 P, Kok., EU:C:2011:620, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- ¹⁹⁸ Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy myös ilmi, että emoyhtiön voidaan katsoa olevan vastuussa tytäryhtiön toiminnasta erityisesti silloin, kun tytäryhtiö siitä huolimatta, että se on erillinen oikeussubjekti, ei päätä itsenäisesti markkinakäyttäytymisestään vaan noudattaa olennaisilta osin emoyhtiön sille antamia ohjeita, kun otetaan erityisesti huomioon taloudelliset, organisatoriset ja oikeudelliset yhteydet näiden kahden oikeudellisen yksikön välillä (ks. edellä 197 kohdassa mainittu tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- ¹⁹⁹ Koska tällaisessa tapauksessa emo- ja tytäryhtiö kuuluvat samaan taloudelliseen kokonaisuuteen ja muodostavat näin ollen yhden ainoan SEUT 101 artiklassa tarkoitettun yrityksen, komissio voi osoittaa sakkojen määräämistä koskevan päätöksen emoyhtiölle ilman, että sillä olisi velvollisuutta näyttää emoyhtiön itse osallistuneen rikkomiseen (ks. edellä 197 kohdassa mainittu tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 55 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Siten kyseessä ei välttämättä ole sellainen emoyhtiön ja tytäryhtiön välinen rikkomiseen liittyvä yllytysuhde eikä varsinkaan ensiksi mainitun osallisuus mainittuun rikkomiseen, jonka perusteella komissiolla olisi toimivalta osoittaa sakkojen määräämistä koskeva päätös emoyhtiölle, vaan tällainen toimivalta perustuu siihen, että asianomaiset yhtiöt muodostavat yhdessä SEUT 101 artiklassa tarkoitettun yrityksen (edellä 197 kohdassa mainittu tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 88 kohta).
- ²⁰⁰ On täsmennettävä, että tämän oikeuskäytännön mukaan komissio ei voi tyytyä toteamaan, että yritys saattaisi käyttää tällaista ratkaisevaa vaikutusvaltaa toiseen yritykseen ilman että on tarpeen selvittää, onko tätä vaikutusvaltaa tosiasiallisesti käytetty. Tästä oikeuskäytännöstä seuraa päinvastoin, että komission on periaatteessa osoitettava tällainen ratkaiseva vaikutus kaikkien tosiseikkojen perusteella,

joihin kuuluu erityisesti yhden yrityksen johdon mahdollinen valta suhteessa toiseen yritykseen (ks. vastaavasti tuomio 2.10.2003, *Aristrain v. komissio*, C-196/99 P, Kok., EU:C:2003:529, 95–99 kohta; tuomio 28.6.2005, *Dansk Rørindustri ym. v. komissio*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, Kok., EU:C:2005:408, 118–122 kohta ja tuomio 20.3.2002, *HFB ym. v. komissio*, T-9/99, Kok., EU:T:2002:70, 527 kohta).

- 201 Unionin tuomioistuin on kuitenkin täsmentänyt, että sellaisessa erityistapauksessa, jossa emoyhtiö omistaa kokonaan tytäryhtiönsä, joka on rikkonut unionin kilpailusääntöjä, yhtäältä tällä emoyhtiöllä voi olla ratkaiseva vaikutusvalta tytäryhtiön menettelyyn ja toisaalta on olemassa kumottavissa oleva oletama, jonka mukaan kyseinen emoyhtiö tosiasiallisesti vaikuttaa siihen näin (jäljempänä ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskeva oletama) (ks. edellä 197 kohdassa mainittu tuomio *Elf Aquitaine v. komissio*, EU:C:2011:620, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 202 Tällaisessa tilanteessa riittää, että komissio osoittaa emoyhtiön omistavan tytäryhtiön kokonaan voidakseen olettaa, että emoyhtiöllä on ratkaiseva vaikutusvalta kyseisen tytäryhtiön liiketoimintapolitiikkaan. Tämän perusteella komissio voi katsoa, että emoyhtiö on yhteisvastuussa tytäryhtiölleen määrätyn sakon maksamisesta, ellei emoyhtiö, jonka asiana on kumota tämä oletama, esitä riittäviä todisteita sen osoittamiseksi, että tytäryhtiö toimii itsenäisesti markkinoilla (ks. edellä 197 kohdassa mainittu tuomio *Elf Aquitaine v. komissio*, EU:C:2011:620, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 203 On täsmennettävä, että vaikka unionin tuomioistuin on maininnut sen ohella, että emoyhtiö omistaa kokonaan tytäryhtiönsä, muita seikkoja, joihin kuuluu esimerkiksi se, että emoyhtiön vaikutusta tytäryhtiönsä liiketoimintapolitiikkaan ei ole kiistetty ja että kahdella yhtiöllä on ollut yhteinen edustus hallinnollisessa menettelyssä (tuomio 16.11.2000, *Stora Kopparbergs Bergslags v. komissio*, C-286/98 P, Kok., EU:C:2000:630, 28 ja 29 kohta), unionin tuomioistuin ei maininnut näitä seikkoja asettaakseen olettaman soveltamisen edellytykseksi sitä, että esitetään muita todisteita siitä, että emoyhtiö on tosiasiallisesti käyttänyt vaikutusvaltaa (ks. vastaavasti tuomio 10.9.2009, *Akzo Nobel ym. v. komissio*, C-97/08 P, Kok., EU:C:2009:536, 60–62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Toisin sanoen soveltaakseen ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa olettamaa tiettyyn tapaukseen komissio ei ole velvollinen esittämään seikkoja, jotka ovat täydentäviä sellaisiin seikkoihin nähden, joilla osoitetaan kyseisen olettaman sovellettavuus ja toimivuus (ks. vastaavasti edellä 197 kohdassa mainittu tuomio *Elf Aquitaine v. komissio*, EU:C:2011:620, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 204 Kuitenkin emoyhtiö, joka omistaa lähes täysin tytäryhtiönsä, on pääsääntöisesti tilanteessa, joka on analoginen yksinomaisen omistajan tilanteen kanssa siltä osin kuin on kyse omistajan mahdollisuudesta käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiön toimintaan omistajan kyseiseen tytäryhtiöön yhdistävien taloudellisten, organisatoristen ja oikeudellisten yhteyksien vuoksi. Komissiolla on näin ollen oikeus soveltaa tähän tilanteeseen samoja todistelusääntöjä, toisin sanoen soveltaa olettamaa siitä, että kyseinen emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti mahdollisuuttaan käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä toimintaan. Ei silti voida sulkea pois sitä, että tietyissä tapauksissa vähemmistöosakkailla voi olla tytäryhtiön suhteen oikeuksia, joiden perusteella edellä mainittu analogia voidaan kyseenalaistaa (tuomio 30.9.2009, *Arkema v. komissio*, T-168/05, EU:T:2009:367, 53 kohta, pysytetty muutoksenhaussa tuomiolla 29.9.2011, *Arkema v. komissio*, C-520/09 P, Kok., EU:C:2011:619).
- 205 Ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan olettaman tarkoituksena on erityisesti rakentaa tasapaino yhtäältä sen merkityksen, joka on annettava tavoitteelle, joka liittyy kilpailusääntöjen ja erityisesti SEUT 101 artiklan vastaisesta toiminnasta rankaisemiseen ja sen uusiutumisen ehkäisemiseen, ja toisaalta sellaisten vaatimusten välille, jotka seuraavat unionin oikeuden tietyistä yleisistä periaatteista, kuten esimerkiksi syyttömysolettamaa, seuraamusten yksilöllisyyttä ja oikeusvarmuutta koskevista periaatteista sekä puolustautumisoikeuksista, mukaan

- lukien asianosaisten prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaate. Kyseinen olettama on muun muassa tämän takia kumottavissa (ks. edellä 197 kohdassa mainittu tuomio *Elf Aquitaine v. komissio*, EU:C:2011:620, 59 kohta).
- 206 Lisäksi on muistettava, että kyseinen olettama perustuu näkemykseen siitä, että tytäryhtiön kokonaan omistava yhtiö voi täysin poikkeuksellisia olosuhteita lukuun ottamatta käyttää omistuksensa perusteella ratkaisevaa vaikutusvaltaa kyseisen tytäryhtiönsä toimintaan nähden ja että toisaalta tämän vaikutusvallan tosiasiallisen käyttämisen puuttumista voidaan tehokkaimmin hakea sellaisten yksiköiden piiristä, joihin olettamaa sovelletaan (edellä 197 kohdassa mainittu tuomio *Elf Aquitaine v. komissio*, EU:C:2011:620, 60 kohta).
- 207 Jos tässä tilanteessa asianomaisen osapuolen kannalta olisi riittävää kumota mainittu olettama esittämällä väitteitä, joita ei tueta näytöllä, olettamalta vietäisiin pitkälti sen tehokas vaikutus (edellä 197 kohdassa mainittu tuomio *Elf Aquitaine v. komissio*, EU:C:2011:620, 61 kohta).
- 208 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee myös, ettei pelkästään se, että emoyhtiö on holdingyhtiö, riitä sulkemaan pois sitä mahdollisuutta, että se käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä. Kun kyse on konsernista, holdingilla, joka koordinoi muun muassa rahoitusinvestointeja konsernin sisällä, tarkoitetaan nimittäin yhtiötä, jonka tarkoituksena on koota yhteen osakkuudet eri yhtiöissä ja jonka tehtäviin kuuluu varmistaa niiden johdon yhtenäisyys erityisesti tällaisen budjettivalvonnan kautta (ks. vastaavasti tuomio 8.10.2008, *Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik v. komissio*, T-69/04, Kok., EU:T:2008:415, 63 kohta; tuomio 13.7.2011, *Shell Petroleum ym. v. komissio*, T-38/07, Kok., EU:T:2011:355, 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 29.6.2012, *E.ON Ruhrgas ja E.ON v. komissio*, T-360/09, Kok., EU:T:2012:332, 283 kohta).
- 209 Sen arvioimiseksi, päättääkö tytäryhtiö itsenäisesti toiminnastaan markkinoilla, on otettava huomioon tytäryhtiön emoyhtiöön yhdistäviä taloudellisia, organisatorisia ja oikeudellisia yhteyksiä koskevat kaikki merkitykselliset seikat, jotka voivat vaihdella tapauksen mukaan ja joita ei näin ollen voida luetella tyhjentävästi (edellä 203 kohdassa mainittu tuomio *Akzo Nobel ym. v. komissio*, EU:C:2009:536, 74 kohta).
- 210 Tätä arviointia ei ole aiheellista rajata ainoastaan niihin seikkoihin, jotka liittyvät tytäryhtiön liiketoimintapolitiikkaan *stricto sensu*, kuten jälleenmyynti- tai hintastrategiaan. Etenkään ratkaisevan vaikutusvallan käyttämistä koskevaa olettamaa ei voida kumota osoittamalla pelkästään, että tytäryhtiö vastaa näistä liiketoimintapolitiikkansa erityisnäkökohdista saamatta niitä koskevia ohjeita (ks. tuomio 16.6.2011, *FMC v. komissio*, T-197/06, Kok., EU:T:2011:282, 105 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tästä seuraa, että tytäryhtiön itsenäisyyttä ei voida osoittaa pelkästään näyttämällä toteen, että se vastaa itsenäisesti niiden tuotteiden kaupan pitämistä koskevan politiikan erityisnäkökohdista, joita kilpailusääntöjen rikkominen koskee (edellä mainittu tuomio *FMC v. komissio*, EU:T:2011:282, 106 kohta).
- 211 Samoin koska tytäryhtiön toiminnan itsenäisyyttä ei arvioida ainoastaan yrityksen operatiivisen johtamisen näkökohtien kannalta, se, ettei tytäryhtiö ole koskaan soveltanut kyseisiin markkinoihin liittyvää tiedotuspolitiikkaa suhteessa emoyhtiönsä, ei riitä osoittamaan sen toiminnan itsenäisyyttä (edellä 210 kohdassa mainittu tuomio *FMC v. komissio*, EU:T:2011:282, 145 kohta).
- 212 Myöskään se, että asiakirja-aineistosta ei ilmene, että emoyhtiö olisi antanut ohjeita tytäryhtiölleen, ei osoita, että tällaisia ohjeita ei olisi ollut olemassa (ks. edellä 204 kohdassa mainittu tuomio *Arkema v. komissio*, EU:T:2011:251, 118 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 213 On myös muistettava, että unionin tuomioistuimet katsovat, että emoyhtiön edustus tytäryhtiönsä hallintoelimissä on merkityksellinen todiste siitä, että emoyhtiö käyttää tosiasiallista vaikutusvaltaa tytäryhtiön liiketoimintapolitiikkaan nähden (tuomio 27.9.2012, *Total v. komissio*, T-344/06, EU:T:2012:479, 73 kohta; ks. vastaavasti myös tuomio 26.4.2007, *Bolloré ym. v. komissio*, T-109/02,

T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 ja T-136/02, Kok., EU:T:2007:115, 137 kohta ja edellä 210 kohdassa mainittu tuomio FMC v. komissio, EU:T:2011:282, 150 kohta).

- 214 Emoyhtiön voidaan lisäksi katsoa olevan vastuussa tytäryhtiön toteuttamasta kilpailusääntöjen rikkomisesta, vaikka konsernissa on olemassa suuri joukko operatiivisia yhtiöitä (edellä 149 kohdassa mainittu tuomio Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, EU:T:1999:80, 989 kohta ja tuomio 27.9.2012, Shell Petroleum ym. v. komissio, T-343/06, Kok., EU:T:2012:478, 52 kohta).

Socitrelin neljännen kanneperusteen ensimmäisen osan ja Companhia Previdenten ensimmäisen ja toisen kanneperusteen perusteltavuus

- 215 On muistettava, että Socitrelin on katsottu olevan vastuussa rikkomisajanjaksosta 7.4.1994–19.9.2002 ja Companhia Previdenten olevan yhteisvastuussa samasta ajanjaksosta.

- 216 On kuitenkin yhtäältä erotettava toisistaan ajanjakso 7.4.1994–29.12.1998, josta komissio on katsonut lähinnä, että sillä olleet tiedot osoittivat, että Companhia Previdentellä oli ratkaiseva vaikutusvalta Socitreliin, ja toisaalta ajanjakso 30.12.1998–19.9.2002, josta komissio katsoi, että kun otetaan huomioon Companhia Previdenten suuri omistusosuus sen tytäryhtiön Socitrelin osakepääomasta, se saattoi soveltaa ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa olettaa.

- 217 Kantajat väittävät lähinnä ensimmäiseksi, ettei Companhia Previdenten voida katsoa olevan vastuussa rikkomisesta, koska ainoastaan Socitrel syyllistyi siihen eikä mikään seikka osoita, että emoyhtiö olisi osallistunut rikkomiseen tai edes ollut tietoinen siitä, toiseksi, että komissio ei voi soveltaa ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa olettaa, koska Companhia Previdente ei ole koskaan omistanut 100:aa prosenttia tytäryhtiönsä osakepääomasta, kolmanneksi, että kantajat esittävät joka tapauksessa seikkoja, jotka kumoavat tämän oletaman, ja lopulta neljänneksi, että ajanjakson 7.4.1994–29.12.1998 osalta komissio mainitsi ainoastaan Companhia Previdenten ja Socitrelin välillä olevat lukuisat tiiviit henkilökohtaiset yhteydet ja sen, että tietyt molempien yhtiöiden yhteiset hallituksen jäsenet olivat tietoisia kartellista ottamatta kuitenkaan huomioon väitteitä, joita yhtiöt olivat esittäneet osoittaakseen, ettei emoyhtiöllä ollut ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä.

- 218 Mitään näistä väitteistä ei kuitenkaan voida hyväksyä.

- 219 Unionin yleinen tuomioistuin tarkastelee erikseen Companhia Previdenten vastuuta kilpailusääntöjä rikkovasta tytäryhtiönsä toiminnasta, todisteita, jotka osoittavat Companhia Previdenten käyttäneen ratkaisevaa vaikutusvaltaa Socitreliin ajanjaksolla 7.4.1994–29.12.1998, sitä, saattoiko komissio soveltaa ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa olettaa ajanjakson 30.12.1998–19.9.2002 aikana, ja viimeiseksi kantajien esittämiä eri väitteitä, joilla ne pyrkivät osoittamaan, ettei kyseisen kaltaista vaikutusvaltaa käytetty ajanjaksolla 7.4.1994–29.12.1998 ja kumoamaan kyseisen kaltaisen vaikutusvallan tosiasiallista käyttöä koskevan oletaman myöhemmän ajanjakson osalta.

– Companhia Previdenten vastuu kilpailusääntöjä rikkovasta tytäryhtiönsä toiminnasta

- 220 Väitteestä, jonka mukaan Companhia Previdente ei ollut vastuussa kilpailusääntöjä rikkovasta toiminnasta, joka on sen mukaan luettava yksin Socitrelin syyksi, on muistettava, että edellä 199 kohdassa mainitun unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan emoyhtiölle voidaan osoittaa sakkojen määräämistä koskeva päätös kyseiseen rikkomiseen syyllistymisen vuoksi ilman, että olisi velvollisuutta näyttää sen itse osallistuneen rikkomiseen.

- 221 Kantajien väite, jonka mukaan rikkomista ei voida lukea Companhia Previdenten syyksi, koska se ei ole itse syyllistynyt siihen, ei näin ollen voi menestyä, ja siksi tämä väite on hylättävä.

– Ajanjakso 7.4.1994–29.12.1998 ja todisteet, jotka osoittavat Companhia Previdenten käyttäneen ratkaisevaa vaikutusvaltaa Socitreliin

- 222 On muistettava, että otettuaan riidanalaisessa päätöksessä ensin huomioon emoyhtiön omistusosuuden tytäryhtiönsä osakepääomasta komissio mainitsi Companhia Previdenten ja Socitrelin välillä olevat lukuisat tiiviit henkilökohtaiset yhteydet ja sen, että tietyt molempien yhtiöiden yhteiset hallituksen jäsenet olivat tietoisia kartellista. Se päätteli, että Companhia Previdente käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa Socitreliin.
- 223 On tutkittava, onko kukin näistä yksittäisistä todisteista perusteltu.
- 224 Companhia Previdenten suuresta omistusosuudesta sen tytäryhtiön Socitrelin osakepääomasta on todettava yhtäältä, että komission mukaan Portugalin yhtiöoikeudessa säädetään, että osakkaalla, jolla oli yli kaksi kolmasosaa osakeyhtiön äänimäärästä – kuten Companhia Previdentellä, joka omisti suoraan 21,2 prosenttia Socitrelista ja 70 prosenttia Preside SGPS:stä, joka puolestaan omisti 70,6 prosenttia Socitrelista – oli lähtökohtaisesti täysimääräinen määräysvalta kyseisessä yhtiössä, koska se saattoi hyväksyä kaikki päätökset, muun muassa ne, jotka koskivat hallintoelimen nimittämistä sen rakenteesta riippumatta. Se täsmensi toisaalta, että tällainen tilanne voitiin välttää vain, jos tietyissä yhtiösopimuksen määräyksissä tai osakassopimuksilla käyttöön otetuissa säännöissä toisin määrättiin, jotta olisi mahdollista muodostaa tiettyjen strategisten päätösten edellyttämiä määrävähemmistöjä. Sen mukaan Socitrel ei kuitenkaan ole osoittanut eikä edes väittänyt, että tämän kaltaisia määräyksiä olisi olemassa.
- 225 Kantajat, joilta kysyttiin tästä asiasta istunnossa, eivät kiistäneet näitä seikkoja.
- 226 On todettava, että Companhia Previdente omisti kyseessä olevalla ajanjaksolla erityisen suuren osuuden tytäryhtiönsä pääomasta, minkä ansiosta se saattoi käyttää määräysvaltaa kaikkiin yhtiössä tehtäviin päätöksiin.
- 227 Yhteisten hallituksen jäsenten osalta on otettava huomioon Socitrelin komissiolle osoittama asiakirja, joka oli päivätty 29.6.2006 (hallintomenettelyn asiakirjojen s. 19662–19664) ja josta ilmenee, että Socitrelilla ja Companhia Previdentellä oli kaksi yhteistä hallituksen jäsentä vuonna 1995 (A. C. ja P. B.), vuonna 1996 (L. D. ja P. B.) ja vuonna 1997 (L. D. ja P. B.) sekä kolme yhteistä hallituksen jäsentä vuonna 1998 (A. S., L. D. ja L. F.).
- 228 On kuitenkin muistettava, että edellä 213 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan emoyhtiön edustus tytäryhtiönsä hallintoelimissä on merkityksellinen todiste siitä, että emoyhtiö käyttää tosiasiallista vaikutusvaltaa tytäryhtiön liiketoimintapolitiikkaan nähden.
- 229 On myös korostettava, että P. B. osallistui kartellin kokouksiin 26.8.1993 ja 14.5.1998 välisenä aikana. L. F. puolestaan osallistui kartellin kokouksiin 8.9.1998 ja 30.7.2002 välisenä aikana. A. S., joka toimi molempien yhtiöiden puheenjohtajana 18.9.1998 alkaen vuoden 2002 loppuun, osallistui kartellin kokouksiin 10.12.1998 ja 22.5.2001 välisenä aikana. Kantajat eivät ole kiistäneet näitä tosiseikkoja.
- 230 Näille emoyhtiön hallituksen jäsenille ilmoitettiin siis asianmukaisesti kilpailusääntöjä rikkovasta tytäryhtiön toiminnasta, koska he osallistuivat siihen itse.

– Ajanjakso 30.12.1998–19.9.2002 ja oletama, jonka mukaan emoyhtiö käytti tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä

231 Kantajat myönsivät istunnossa, että kun otetaan huomioon edellä 204 kohdassa mainittu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, joka vahvistettiin sen jälkeen, kun ne olivat nostaneet kanteen alkuperäisestä päätöksestä, komissiolla oli oikeus vedota olettamaan, jonka mukaan Companhia Previdente käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa Socitreliin siitä huolimatta, että emoyhtiön omistusosuus tytäryhtiönsä osakepääomasta oli alle 100 prosenttia.

232 Ne ilmoittivat, että vaikka ne luopuivat tätä seikkaa koskevasta väitteestään, ne pysyttivät sen kuitenkin edellä mainitun olettaman kumoamiseksi.

– Kantajien esittämät seikat, joilla pyritään sekä osoittamaan, ettei ratkaisevaa vaikutusvaltaa käytetty ajanjaksolla 7.4.1994–29.12.1998, että kumoamaan ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskeva oletama ajanjakson 30.12.1998–19.9.2002 osalta

233 Kantajat katsovat lähinnä, että huolimatta yhtäältä Companhia Previdenten suuresta omistusosuudesta tytäryhtiönsä pääomasta ja yhteisistä hallituksen jäsenistä ensimmäisen ajanjakson aikana sekä toisaalta Companhia Previdenten vielä suuremmasta omistusosuudesta tytäryhtiönsä pääomasta toisen ajanjakson aikana, millä voidaan perustella ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskeva oletama, useat seikat vahvistavat sen, ettei Companhia Previdente käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Socitreliin.

234 Aluksi on hylättävä suoralta kädeltä kantajien esittämä ensimmäinen väite, jonka mukaan oletama, joka perustuu pelkästään omistusosuuteen tytäryhtiön pääomasta, aiheuttaa ylivoimaisen näyttövelvollisuuden emoyhtiölle, joka aikoo kumota tämän olettaman, mikä kantajien mukaan merkitsee tältä osin yksilöllisen vastuun periaatteen ja syyttömyysolettaman loukkaamista.

235 On nimittäin muistettava, että unionin tuomioistuin on todennut, että ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan olettaman tarkoituksena oli erityisesti rakentaa tasapaino yhtäältä sen merkityksen, joka on annettava tavoitteelle, joka liittyy kilpailusääntöjen ja erityisesti SEUT 101 artiklan vastaisesta toiminnasta rankaisemiseen ja sen uusiutumisen ehkäisemiseen, ja toisaalta sellaisten vaatimusten välille, jotka seuraavat unionin oikeuden tietyistä yleisistä periaatteista, kuten esimerkiksi syyttömyysolettamaa, seuraamusten yksilöllisyyttä ja oikeusvarmuutta koskevista periaatteista sekä puolustautumisoikeuksien suojelusta, mukaan lukien asianosaisten prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaate. Kyseinen oletama on muun muassa tämän takia kumottavissa (ks. edellä 197 kohdassa mainittu tuomio *Elf Aquitaine v. komissio*, EU:C:2011:620, 59 kohta).

236 Oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että sellainenkin oletama, joka on vaikea kumota, pysyy hyväksyttävissä rajoissa niin kauan kun se on oikeasuhteinen lainmukaiseen päämääräänsä nähden, kun on olemassa mahdollisuus esittää vastanäyttöä ja kun puolustautumisoikeudet taataan (ks. edellä 197 kohdassa mainittu tuomio *Elf Aquitaine v. komissio*, EU:C:2011:620, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

237 Tämän vuoksi on esitettävä riittäviä todisteita sen osoittamiseksi, että tytäryhtiö toimii itsenäisesti markkinoilla (ks. edellä 197 kohdassa mainittu tuomio *Elf Aquitaine v. komissio*, EU:C:2011:620, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Kantaja ei kuitenkaan voi kumota edellä mainittua oletamaa esittämällä väitteitä, joita ei tueta näytöllä (edellä 197 kohdassa mainittu tuomio *Elf Aquitaine v. komissio*, EU:C:2011:620, 61 kohta).

- 238 Sen arvioimiseksi, päättääkö tytäryhtiö itsenäisesti toiminnastaan markkinoilla, on otettava huomioon tytäryhtiön emoyhtiöön yhdistäviä taloudellisia, organisatorisia ja oikeudellisia yhteyksiä koskevat kaikki merkitykselliset seikat (edellä 203 kohdassa mainittu tuomio Akzo Nobel ym. v. komissio, EU:C:2009:536, 74 kohta).
- 239 Yksikään kantajien esittämistä väitteistä ei kuitenkaan kyseenalaista komission väitettä, jonka mukaan Companhia Previdente käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa Socitreliin ajanjaksolla 7.4.1994–29.12.1998, tai sitä, että kun otetaan huomioon sen suuri omistusosuus Socitrelin osakepääomasta, voitiin olettaa, että se käytti tätä ratkaisevaa vaikutusvaltaa ajanjaksolla 30.12.1998–19.9.2002.
- 240 Se, että Companhia Previdente on holdingyhtiö, jolla ei ole operatiivista toimintaa, ei riitä kumoamaan ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa olettamaa (ks. vastaavasti edellä 208 kohdassa mainittu tuomio Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik v. komissio, EU:T:2008:415, 63 kohta; edellä 208 kohdassa mainittu tuomio Shell Petroleum ym. v. komissio, EU:T:2011:355, 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja edellä 208 kohdassa mainittu tuomio E.ON Ruhrgas ja E.ON v. komissio, EU:T:2012:332, 283 kohta) eikä aiheuta todistustaakan kääntymistä, kuten Socitrel virheellisesti väittää.
- 241 Tältä osin se, että emoyhtiö yhtiömuotonsa ja yhtiöjärjestyksen mukaisten tehtäviensä perusteella ainoastaan hoitaa pääomasijoituksiaan toisissa yhtiöissä, ei yksinään riitä kyseenalaistamaan komission väitettä (ks. vastaavasti edellä 208 kohdassa mainittu tuomio Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik v. komissio, EU:T:2008:415, 70 kohta ja edellä 210 kohdassa mainittu tuomio FMC v. komissio, EU:T:2011:282, 130 kohta).
- 242 Tästä seuraa myös, että sillä, että Companhia Previdente ja Socitrel olivat yhtiöinä erillisiä oikeussubjekteja, joilla on erilliset osakkuudet ja eri toimipaikka, ei ole vaikutusta, koska ne muodostivat joka tapauksessa saman yrityksen (ks. vastaavasti edellä 197 kohdassa mainittu tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 243 Tässä yhteydessä merkityksetön on Kantajien väite siitä, että Portugalin lainsäädännön mukaan Companhia Previdenten hallituksen jäsenet eivät edustaneet kyseistä yhtiötä osallistuessaan sen tytäryhtiön hallituksen kokouksiin. On nimittäin muistettava, että yhtiö ei voi vedota kansalliseen lainsäädäntöön välttyäkseen unionin oikeuden sääntöjen soveltamiselta, koska unionin oikeudessa käytettyjä oikeudellisia käsitteitä on lähtökohtaisesti tulkittava ja sovellettava yhtenäisesti koko unionissa (tuomio 1.2.1972, Hagen, 49/71, Kok., EU:C:1972:6, 6 kohta ja tuomio 27.9.2012, Heijmans v. komissio, T-360/06, EU:T:2012:490, 70 kohta).
- 244 Emoyhtiön joutuminen vastuuseen Socitrelin kilpailusääntöjä rikkovasta toiminnasta ei toiseksi edellytä näyttöä siitä, että emoyhtiö vaikuttaa tytäryhtiönsä politiikkaan sillä nimenomaisella alalla, jota rikkominen koskee (ks. vastaavasti edellä 208 kohdassa mainittu tuomio Shell Petroleum ym. v. komissio, EU:T:2011:355, 70 kohta).
- 245 Tämän seurauksena myöskään se, ettei emoyhtiö itse ole toiminut jänneteräsalalla, ei riitä kumoamaan ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa olettamaa, minkä vuoksi kantajien tätä seikkaa koskevat väitteet on hylättävä.
- 246 Kolmanneksi on todettava, että sillä, että Companhia Previdentellä oli osakkuuksia lukuisissa muissa yhtiöissä, jotka toimivat muilla kuin kartellin kohteena olleilla aloilla, ei vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ole mitään vaikutusta (ks. vastaavasti edellä 149 kohdassa mainittu tuomio Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, EU:T:1999:80, 989 kohta ja edellä 214 kohdassa mainittu tuomio Shell Petroleum ym. v. komissio, EU:T:2012:478, 52 kohta).
- 247 On myös hylättävä neljänneksi Socitrelin väite, jonka mukaan se oli täysin itsenäinen liiketoimintastrategiaansa koskevissa asioissa.

- 248 Ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa olettaa ei nimittäin yhtäältä voida kumota osoittamalla pelkästään, että Socitrel hallinnoi liiketoimintapolitiikkaansa *stricto sensu*, kuten jälleenmyynti- tai hintastrategiaa, saamatta niitä koskevia ohjeita Companhia Previdenteltä. Koska Socitrelin toiminnan itsenäisyyttä ei arvioida ainoastaan yrityksen operatiivisen johtamisen näkökohtien kannalta, myöskään se, ettei tytäryhtiö ole koskaan soveltanut kyseisiin markkinoihin liittyvää tiedotuspolitiikkaa suhteessa emoyhtiöön, ei riitä osoittamaan sen toiminnan itsenäisyyttä (ks. vastaavasti edellä 210 kohdassa mainittu tuomio FMC v. komissio, EU:T:2011:282, 105 kohta ja sitä seuraavat kohdat oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 249 Socitrel tyytyy toisaalta esittämään väitteen, jonka paikkansapitävyyttä se ei kuitenkaan ole osoittanut. Pelkät väitteet eivät silti riitä kumoamaan ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa olettaa (ks. vastaavasti edellä 197 kohdassa mainittu tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 61 kohta).
- 250 On todettava viidenneksi, että itsenäistä toimintaa, johon Socitrelillä oli mahdollisuus sen historiallisen tilanteen takia, jossa Companhia Previdente hankki tämän entisen valtionyhtiön omistukseensa, ei voida johtaa pelkästään tästä seikasta eikä siitä, että yhtiön aiempi johto jäi yrityksen määräysvaltaan yritystoston jälkeen.
- 251 Nämä väitteet on näin ollen hylättävä.
- 252 On täsmennettävä kuudenneksi, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan se, että yrityksen katsotaan olevan vastuussa SEUT 101 artiklan rikkomisesta, ei edellytä sitä, että kyseisen yrityksen yhtiömiehet tai ylimmät johtajat ovat syyllistyneet kilpailusääntöjen rikkomiseen, tai edes sitä, että he ovat olleet siitä tietoisia; riittävää on se, että rikkomukseen on syyllistynyt sellainen henkilö, jolla on oikeus toimia yrityksen lukuun (tuomio 7.6.1983, Musique Diffusion française ym. v. komissio, 100/80–103/80, Kok., EU:C:1983:158, 97 kohta ja tuomio 20.3.2002, Brugg Rohrsysteme v. komissio, T-15/99, Kok., EU:T:2002:71, 58 kohta).
- 253 Se, ettei Companhia Previdente ollut tietoinen kilpailusääntöjä rikkovasta tytäryhtiönsä toiminnasta olettaen, että sen epätietoisuus siitä olisi näytetty toteen – mitä ei tässä tapauksessa ole tehty – ei näin ollen joka tapauksessa vaikuttaisi mahdollisuuteen katsoa sen olevan yhteisvastuussa tytäryhtiön toiminnasta.
- 254 Lopuksi on todettava, että kantajat eivät ole osoittaneet, ettei Companhia Previdente käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Socitreliin ja että se olisi toiminut täysin itsenäisesti markkinoilla.
- 255 Tästä seuraa, että komissio on perustellusti katsonut Companhia Previdenten olevan yhteisvastuussa rikkomisesta sekä ajanjakson 7.4.1994–29.12.1998 että ajanjakson 30.12.1998–19.9.2002 osalta.
- 256 Näin ollen sekä Socitrelin neljännen kanneperusteen ensimmäinen osa että Companhia Previdenten kaksi ensimmäistä kanneperustetta on hylättävä.

Socitrelin neljännen kanneperusteen toinen ja kolmas osa ja Companhia Previdenten kolmannen kanneperusteen toissijaisesti esitetty ensimmäinen osa ja vieläkin toissijaisemmin esitetty toinen osa, jotka koskevat yhtäältä sitä, että Emesan, Galycasin ja ITC:n liikevaihdot on otettu huomioon virheellisesti laskettaessa 10 prosentin enimmäismäärää, ja toisaalta sitä, että Companhia Previdenten vuoden 2009 liikevaihto on otettu huomioon virheellisesti

Riidanalaisen päätöksen mieleen palauttaminen

- 257 Laskeakseen asetuksen N:o 1/2003 23 artiklassa säädetyn 10 prosentin enimmäismäärän komissio on – hylättyään ensin kantajien väitteet – ottanut huomioon Companhia Previdenten kaikkien tytäryhtiöidensä kanssa muodostaman konsernin vuoden 2009 liikevaihdon, mukaan lukien Emesa, Galycas ja ITC, jotka Companhia Previdente osti vuosina 2004 ja 2005 (riidanalaisen päätöksen 1059, 1061, 1062 ja 1063–1069 perustelukappale).

Periaatteiden mieleen palauttaminen

- 258 Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa säädetään, että ”kunkin rikkomiseen osallisen yrityksen tai yritysten yhteenliittymän osalta sakko on enintään kymmenen prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta”.
- 259 Tässä säännöksessä tarkoitettu enimmäismäärä, joka on 10 prosenttia liikevaihdosta, on laskettava kaikkien niiden yhtiöiden yhteenlasketun liikevaihdon perusteella, jotka muodostavat sen taloudellisen kokonaisuuden, joka toimii SEUT 101 artiklassa tarkoitetun ”yrityksen” ominaisuudessa (ks. vastaavasti tuomio 26.11.2013, Groupe Gascogne v. komissio, C-58/12 P, EU:C:2013:770, 56 kohta ja edellä 200 kohdassa mainittu tuomio HFB ym. v. komissio, EU:T:2002:70, 528 kohta).
- 260 Kyseisen sakon enimmäismäärän tarkoituksena on nimittäin estää se, että yrityksille määrättäisiin sakkoja, joiden osalta on ennakoitavissa, etteivät yritykset pysty niitä maksamaan, kun otetaan huomioon niiden koko, josta kertoo – vaikkakin vain likimääräisesti ja epätäydellisesti – niiden kokonaisliikevaihto. Kyseessä on näin ollen kaikkiin yrityksiin yhdenmukaisesti sovellettava ja niiden koon perusteella määräytyvä enimmäismäärä, jonka tarkoituksena on estää se, että sakot olisivat kohtuuttoman suuria ja suhteettomia (ks. edellä 259 kohdassa mainittu tuomio Groupe Gascogne v. komissio, EU:C:2013:770, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 261 Tämä tavoite on kuitenkin yhdistettävä tarpeeseen varmistaa, että sakko on riittävän ehkäisevä, mikä oikeuttaa ottamaan huomioon kyseessä olevan yrityksen koon ja taloudellisen vahvuuden eli rikkomiseen syyllistyneen yrityksen kokonaisresurssit (ks. edellä 259 kohdassa mainittu tuomio Groupe Gascogne v. komissio, EU:C:2013:770, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 262 Juuri se vaikutus, joka kyseessä olevalle yritykselle halutaan aiheuttaa, oikeuttaa ottamaan huomioon yrityksen koon ja kokonaisresurssit sakon riittävän ehkäisevän vaikutuksen varmistamiseksi, koska seuraamus ei saa olla vähäinen varsinkaan mainitun yrityksen taloudelliseen kapasiteettiin nähden (ks. edellä 259 kohdassa mainittu tuomio Groupe Gascogne v. komissio, EU:C:2013:770, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 263 Silloin, kun on kyse sellaisen yrityksen taloudellisten resurssien arvioimisesta, jonka katsotaan olevan vastuussa unionin kilpailuoikeuden sääntöjen rikkomisesta, on siis oikeutettua ottaa huomioon kaikkien niiden yhtiöiden liikevaihto, joihin kyseessä olevalla yrityksellä on mahdollisuus käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa (edellä 259 kohdassa mainittu tuomio Groupe Gascogne v. komissio, EU:C:2013:770, 51 kohta).

- 264 Jos sitä vastoin yrityksen muodostama taloudellinen kokonaisuus on lakkautettu kilpailusääntöjen rikkomisen päättymisen ja sakon määräämistä koskevan päätöksen tekemisen välillä, kukin niistä yrityksistä, joille päätös on osoitettu, on oikeutettu siihen, että ylärajaa sovelletaan kuhunkin erikseen (ks. vastaavasti tuomio 15.6.2005, Tokai Carbon ym. v. komissio, T-71/03, T-74/03, T-87/03 ja T-91/03, EU:T:2005:220, 390 kohta).
- 265 Lisäksi vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettun ”edellisen tilikauden” määrittelyn osalta, että tilanteissa, joissa ei ole viitettä siitä, että yritys on lopettanut liiketoimintansa taikka vääristänyt liikevaihtoaan välttääkseen raskaat sakot, on katsottava, että komissiolla on velvollisuus vahvistaa sakon enimmäismäärä viimeisimmän täyden liiketoimintavuoden liikevaihdon perusteella (tuomio 29.11.2005, Britannia Alloys & Chemicals v. komissio, T-33/02, Kok., EU:T:2005:428, 49 kohta).
- 266 Unionin yleinen tuomioistuin on myös katsonut, ettei komissiolla ole mielivaltaista toimivaltaa soveltaa 10 prosentin enimmäismäärää päätöksen tekemistä edeltänyttä tilikautta aiempiin tilikausiin. Komissio voi käyttää tällaista aiempaa tilikautta vain poikkeuksellisissa olosuhteissa, jos kyseessä olevalla yrityksellä ei esimerkiksi ole liikevaihtoa komission päätöksen tekemistä edeltäneeltä tilikaudelta. Sillä ei myöskään ole tällaisessakaan tapauksessa laajaa harkintavaltaa sakon enimmäismäärän vahvistamiseksi käytettävän tilikauden valinnassa. Sillä on velvollisuus ottaa huomioon viimeinen täysi tilikausi, joka vastaa normaalin taloudellisen toiminnan täyttä vuotta (ks. vastaavasti edellä 265 kohdassa mainittu tuomio Britannia Alloys & Chemicals v. komissio, EU:T:2005:428, 39–42 ja 74 kohta).
- 267 Vaikka vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädetyn sakon laskemiseksi komission on lähtökohtaisesti otettava huomioon kyseessä olevan yrityksen liikevaihto sakon määräämistä koskevan päätöksen tekemistä edeltäneellä viimeisellä täydellä tilikaudella (ks. vastaavasti tuomio 7.6.2007, Britannia Alloys & Chemicals v. komissio, C-76/06 P, Kok., EU:C:2007:326, 32 kohta), säännösten, jonka osa kyseinen säännös on, asiayhteydestä ja tavoitteista ilmenee kuitenkin, että kun liikevaihto tilikautena, joka edeltää komission päätöksen tekemistä, ei edusta normaalin taloudellisen toiminnan täyttä tilikautta 12 kuukauden ajalta eikä näin ollen anna mitään hyödyllistä tietoa asianomaisen yrityksen tosiasiallisesta taloudellisesta tilanteesta ja sille määrättävän sakon asianmukaisesta tasosta, kyseistä liikevaihtoa ei voida ottaa huomioon sakon enimmäismäärän määrittämiseksi. Tässä jälkimmäisessä tapauksessa, joka sattuu vain poikkeuksellisissa olosuhteissa, komission on sakon enimmäismäärän laskemiseksi otettava huomioon viimeisen normaalin taloudellisen toiminnan täysi tilikausi (tuomio 12.12.2012, 1. garantovaná v. komissio, T-392/09, EU:T:2012:674, 86 kohta, vahvistettu muutoksenhakumenettelyssä tuomiolla 15.5.2014, 1. garantovaná v. komissio, C-90/13 P, EU:C:2014:326).
- 268 Tästä on täsmennettävä, että oikeuskäytännössä käytetyllä viittauksella ”normaalin taloudellisen toiminnan täyteen tilikauteen” pyritään siihen, ettei huomioon oteta tilikautta, jonka aikana asianomainen yritys oli lopettamassa liiketoimintaansa, vaikka kaikki taloudellinen toiminta ei vielä ollutkaan päättynyt, eikä – yleisemmin – tilikautta, jonka aikana asianomaisen yrityksen käyttäytyminen markkinoilla ei vastannut tavanomaisin ehdoin taloudellista toimintaa harjoittavan yrityksen käyttäytymistä. Pelkästään se, että liikevaihto tai voitto tietyllä tilikaudella on huomattavasti alhaisempi tai suurempi kuin edellisillä tilikausilla, ei puolestaan merkitse sitä, ettei asianomainen tilikausi olisi normaalin taloudellisen toiminnan täysi tilikausi (tuomio 12.12.2012, Almamet v. komissio, T-410/09, EU:T:2012:676, 253 kohta).

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 269 Kantajat väittävät lähinnä, että komissio on tehnyt virheen yhtäältä ottaessaan 10 prosentin enimmäismäärän laskennassa huomioon Emesan, Galycasin ja ITC:n liikevaihdon ja toisaalta ottaessaan tältä osin huomioon Companhia Previdenten vuoden 2009 liikevaihdon.

- 270 Tätä väitettä ei kuitenkaan voida hyväksyä.
- 271 On todettava yhtäältä, että kymmenen prosentin enimmäismäärän soveltamiseksi huomioon otettavan tilikauden osalta oli komission asia ottaa huomioon Companhia Previdenten vuoden 2009 kokonaisliikevaihto asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan säännösten mukaisesti ottamatta huomioon mahdollisia muutoksia, joita tässä liikevaihdossa oli tapahtunut sen noustua tai laskettua rikkomisen päättymisajankohtaan nähden, koska Companhia Previdente ei tosiasiallisesti ollut poikkeuksellisessa tilanteessa, joka olisi mahdollistanut tästä säännöstä poikkeamisen unionin yleisen tuomioistuimen ja unionin tuomioistuimen asiassa Britannia Alloys & Chemicals v. komissio (ks. edellä 266 kohta) antaman tuomion mukaisesti.
- 272 Kantajien tätä koskevat väitteet samoin kuin hallinnollisen menettelyn kestoä koskeva väite on näin ollen hylättävä.
- 273 Komission tehtävä oli toisaalta laskea asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu enimmäismäärä, joka oli 10 prosenttia liikevaihdosta, kaikkien niiden yhtiöiden yhteenlasketun liikevaihdon perusteella, jotka muodostavat sen taloudellisen kokonaisuuden, joka toimii yrityksen ominaisuudessa edellä 263 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan.
- 274 Tätä varten sen oli otettava huomioon Companhia Previdente -konserniin vuonna 2009 kuuluneiden Emesan, Galycasin ja ITC:n liikevaihdot, eikä kantajille määrätty sakko näin ollen ole tästä syystä suhteeton.
- 275 On lisäksi todettava, kuten komissio korostaa, että Companhia Previdenten katsottiin olevan yhteisvastuussa vain Socitrelin – joka oli rikkomisajankohtana Companhia Previdenten tytäryhtiö – käyttäytymisestä muttei sakosta, joka määrättiin Emesalle, Galycasille ja ITC:lle, jotka eivät tuolloin kuuluneet Companhia Previdenteen.
- 276 Socitrelin neljännen kanneperusteen toinen ja kolmas osa sekä Companhia Previdenten kolmannen kanneperusteen ensimmäinen ja toinen osa on näin ollen hylättävä.

5. Socitrelin esittämä viides kanneperuste, joka koskee suhteellisuusperiaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista sovellettaessa vuoden 2006 suuntaviivojen 13 ja 22 kohtaa sekä perustelujen puuttumista

Periaatteiden mieleen palauttaminen

- 277 On muistettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sakkojen suuruutta määritettäessä on otettava huomioon rikkomisen kesto ja kaikki tekijät, jotka voivat vaikuttaa rikkomisten vakavuuden arviointiin (ks. tuomio 11.7.2013, Gosselin Group v. komissio, C-429/11 P, EU:C:2013:463, 88 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 11.7.2013, Team Relocations ym. v. komissio, C-444/11 P, EU:C:2013:464, 98 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 278 Tältä osin unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy ilmi, että unionin kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuus on määritettävä erittäin monien seikkojen, kuten asian ominaispiirteiden, asiayhteyden ja sakkojen ennalta ehkäisevän vaikutuksen perusteella, mutta huomioon otettavista arviointiperusteista ei ole vahvistettu sitovaa tai tyhjentävää luetteloa (ks. edellä 277 kohdassa mainittu tuomio Gosselin Group v. komissio, EU:C:2013:463, 89 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja edellä 277 kohdassa mainittu tuomio Team Relocations ym. v. komissio, EU:C:2013:464, 99 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 279 Tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuuden arviointiin, ovat kunkin yrityksen käyttäytyminen, niiden kunkin osuus kartellin luomisessa, hyöty, jonka ne ovat saaneet siitä, niiden koko, kyseisten tavaroiden arvo sekä se vaara, joka tällaisista kilpailusääntöjen rikkomisista aiheutuu unionin tavoitteiden toteuttamiselle (ks. tuomio 12.11.2009, Carbone-Lorraine v. komissio, C-554/08 P, EU:C:2009:702, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; edellä 277 kohdassa mainittu tuomio Gosselin Group v. komissio, EU:C:2013:463, 90 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja edellä 277 kohdassa mainittu tuomio Team Relocations ym. v. komissio, EU:C:2013:464, 100 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 280 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että se, että yritys ei ole osallistunut kaikkiin yhteistoimintajärjestelyn muodostaviin osatekijöihin tai että sen osuus niissä osatekijöissä, joihin se on osallistunut, on ollut vähäinen, ei ole merkityksellistä kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloa osoitettaessa. Vaikka asianomaisen yrityksen osallistumisen mahdollisesti vähäinen merkitys ei kyseenalaista sen yksilöllistä vastuuta rikkomisesta kokonaisuudessaan, se vaikuttaa silti sen laajuuden ja vakavuuden arviointiin ja näin ollen seuraamusten tason määrittämiseen (ks. vastaavasti tuomio 8.7.1999, komissio v. Anic Participazioni, C-49/92 P, Kok., EU:C:1999:356, 90 kohta; tuomio 7.1.2004, Aalborg Portland ym. v. komissio, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6, 86 kohta ja edellä 200 kohdassa mainittu tuomio Dansk Rørindustri ym. v. komissio, EU:C:2005:408, 145 kohta).
- 281 Oikeuskäytännössä on näin ollen todettu, että komission on arvioidessaan kunkin kilpailusääntöjen rikkojan yhteistoimintajärjestelyyn osallistumisen suhteellista vakavuutta otettava huomioon se, että tiettyjen kilpailusääntöjen rikkojien ei mahdollisesti katsota olevan edellä 280 kohdassa mainitussa tuomiossa komissio vastaan Anic Participazioni (EU:C:1999:356, 87 kohta) tarkoitetulla tavalla vastuussa tämän yhteistoimintajärjestelyn kaikista osista (tuomio 19.5.2010, Chalkor v. komissio, T-21/05, Kok., EU:T:2010:205, 100 kohta).
- 282 Suhteellisuusperiaatteesta on muistettava, että se edellyttää, että toimielinten säädöksillä, päätöksillä ja muilla toimenpiteillä ei saa ylittää niitä rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä on tarpeellista tavoitellun päämäärän toteuttamiseksi ja tähän soveltuva. Sakkojen laskennan osalta kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuus on osoitettava lukuisten seikkojen perusteella, eikä millekään näistä seikoista pidä antaa sellaista merkitystä, joka olisi suhteeton verrattuna muihin arvioinnissa huomioon otettaviin seikkoihin. Suhteellisuusperiaate edellyttää tässä yhteydessä, että komission on vahvistettava sakko suhteessa rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi huomioon otettuihin seikkoihin ja että sen on tältä osin sovellettava näitä seikkoja johdonmukaisesti ja objektiivisesti perustellulla tavalla (ks. tuomio 27.9.2006, Jungbunzlauer v. komissio, T-43/02, Kok., EU:T:2006:270, 226–228 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 28.4.2010, Gütermann ja Zwicky v. komissio, T-456/05 ja T-457/05, Kok., EU:T:2010:168, 264 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 283 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhdenvertaisuusperiaate edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei kohdella eri tavalla eikä erilaisia tilanteita kohdella samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella (ks. tuomio 3.5.2007, Advocaten voor de Wereld, C-303/05, Kok., EU:C:2007:261, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

Viidennen kanneperusteen perusteltavuus

- 284 Socitrel väittää aluksi, että kun sen rikkomisen vakavuutta ilmentäväksi kertoimeksi vahvistettiin 18 prosenttia ja sille määrättiin ehkäisevän vaikutuksen vuoksi samaan kertoimeen perustuva lisämäärä, sitä kohdeltiin lähes samalla tavalla kuin Emesaa ja Tycsaa, joiden kertoimeksi vahvistettiin 19 prosenttia, vaikka sen rikkominen oli merkittävästi vähäisempi kuin näiden kahden yrityksen rikkominen.

- 285 Se väittää seuraavaksi lähinnä, ettei komissio ole vakavuusastetta määrittäessään ottanut huomioon joitakin siihen liittyviä seikkoja, kuten sitä, että se oli pieni perheyryitys, että se osallistui kartelliin ensimmäistä kertaa, että sen osallistuminen oli vain satunnaista ja että sen pienestä koosta johtuvan vähäisemmän oikeudellisen ja taloudellisen tietämyksen takia sen oli vaikeampi arvioida käyttäytymisensä seurauksia.
- 286 Se katsoo vielä, että päätöksestä puuttuvat perustelut, koska sen perusteella on mahdoton ymmärtää syitä, jotka ovat johtaneet rikkomisen vakavuutta ilmentävän kertoimen ja lisämäärän määrittämiseen.
- 287 Tätä väitettä ei kuitenkaan voida hyväksyä.
- 288 On ensimmäiseksi muistettava, että komissio on riidanalaisessa päätöksessään (953 perustelukappale) vahvistanut rikkomisen vakavuutta ilmentävän kertoimen määrittämiseksi kolme ryhmää, jotka perustuvat rikkomisen luonteeseen (939–945 perustelukappale), yhteenlaskettuun markkinaosuuteen (946 perustelukappale) ja kartellin maantieteelliseen ulottuvuuteen (947–949 perustelukappale):
- 16 prosentin ryhmä, joka koskee vain Fundiaa ja jota perustellaan sillä, että tämä yritys osallistui vain Addtekie koskevaan koordinointiin (939 perustelukappale)
 - 18 prosentin ryhmä, jossa tälle kertoimelle on vahvistettu kaksi perustetta: osallistuminen vain Club Españaan ja myöhäinen tietoisuus kartellin yleiseurooppalaisesta ulottuvuudesta; Socitrel kuuluu tähän ryhmään (949 perustelukappale)
 - 19 prosentin ryhmä, johon kuuluvat kaikki muut kartelliin osallistuneet yritykset (953 perustelukappale).
- 289 On todettava, että Emesa ja Tydsa osallistuivat aktiivisesti Club Zurichiin (edellinen vuodesta 1992 ja jälkimmäinen vuodesta 1993) ja Club Europeen, kun taas Socitrel ei osallistunut mihinkään näistä klubeista, minkä komissio on ottanut huomioon.
- 290 Niiden kahden ryhmän, joihin yhtäältä Emesa ja Tydsa ja toisaalta Socitrel kuuluvat, kertoimien välinen ero on tosin vähäinen, mutta on kuitenkin muistettava, että vuoden 2006 suuntaviivojen 21 kohdan mukaan sakon perusmäärässä huomioon otettava osuus myyntiarvosta voi olla enintään 30 prosenttia ja että näiden suuntaviivojen 23 kohdan mukaan hinnoista sopimisesta, markkinoiden jakamisesta ja tuotantorajoituksista tehdyt horisontaaliset sopimukset, jotka ovat yleensä salaisia, kuuluvat luonteeltaan vakavimpiin kilpailunrajoituksiin ja tällaisista sopimuksista on määrättävä kilpailupolitiikan mukaan ankaria seuraamuksia. Kyseisten rikkomisten tapauksessa huomioon otettava osuus myynnistä sijoittuu sen vuoksi yleensä asteikon yläpäähän.
- 291 Käsiteltävässä asiassa on kuitenkin todettava, että kun otetaan huomioon riidanalaisen päätöksen 939 perustelukappaleessa mainitun rikkomisen luonne (markkinoiden jakaminen / kiintiöiden vahvistaminen, asiakkaiden jakaminen ja hintojen horisontaalinen vahvistaminen), komission vahvistama rikkomisen vakavuutta ilmentävä kerroin sille ryhmälle, joka oli syyllistynyt rikkomiseen, sijaitsee asteikon yläpään alaosassa (15–30 prosenttia), minkä seurauksena se eroaa vain vähän sille toiselle ryhmälle vahvistetusta kertoimesta, joka on syyllistynyt rikkomiseen, jota samoin luonnehtivat hintojen horisontaalinen vahvistaminen, markkinoiden jakaminen ja tuotantorajoitukset.
- 292 On lisäksi todettava, että komissio on erotellut toisistaan objektiivisten seikkojen perusteella yhtäältä ne ryhmät, joihin Emesa ja Tydsa kuuluvat, ja toisaalta ne ryhmät, joihin Socitrel, Fapricela ja Proderac kuuluvat.
- 293 Socitrel ei siis voi vedota yhdenvertaisuusperiaatteen loukkaamiseen pelkästään sillä perusteella, että ero näiden kahden komission vahvistaman rikkomisen vakavuutta ilmentävän kertoimen välillä on vähäinen.

- 294 Socitrel esittää toiseksi, että sen osallistuminen rajoittui Iberian niemimaahan.
- 295 On kuitenkin todettava, että komissio on ottanut tämän seikan asianmukaisesti huomioon vahvistaessaan myynnin arvoksi vain Socitrelin Iberian niemimaalla toteutuneen myynnin arvon (riidanalaisen päätöksen 949 perustelukappale).
- 296 Kolmanneksi Socitrel toteaa, ettei sen vähäistä roolia ole otettu huomioon. Se väittää myös, että sillä on ollut kartellissa vain vähäpätöinen rooli eikä johtavaa roolia, toisin kuin muilla Iberian niemimaalla toimivilla yrityksillä, kuten Tycsalla ja Emesalla.
- 297 On muistettava, että yrityksen vähäinen rooli kartellissa on lieventävä olosuhde, joka arvioidaan sellaisenaan, erikseen rikkomisen objektiivisesta vakavuudesta.
- 298 Näin ollen on hylättävä Socitrelin tätä seikkaa koskeva väite ja viitattava lisäksi perusteluihin, joihin Socitrel erityisesti vetoaa tältä osin kuudennessa kanneperusteessa.
- 299 Socitrelin väitteestä, jonka mukaan se on pieni perhekonserniin kuuluva yritys, on neljänneksi muistettava, että komission riidanalaisessa päätöksessä huomioon ottama myynnin arvo sakon perusmäärän määrittämiseksi (ks. edellä 20 kohta) perustuu Socitrelin jänneteräksen myyntiin vuonna 2001.
- 300 Näin ollen Socitrelin oletettavasti pieni koko markkinatoimijana on otettu huomioon sille määrätyn sakon määrässä ottamalla huomioon sen oman myynnin arvo.
- 301 Siitä, että Socitrelin pieni koko ja kuuluminen perhekonserniin vaikuttivat sen mukaan sen oikeudelliseen ja taloudelliseen tietämykseen ja estivät siten sitä arvioimasta tarkasti sen rikkomisen laajuutta, johon se osallistui, on muistettava, että Socitrel kuuluu Companhia Previdenten muodostamaan yritykseen, joka koostuu 27:stä eri toimialoilla toimivasta tytäryhtiöstä (ks. kannekirjelmän 129 ja 130 kohta).
- 302 Kyse on näin ollen melko laajasta taloudellisesta monialakonsernista, jonka vuoden 2009 maailmanlaajuinen yhteenlaskettu liikevaihto oli 125 904 527 euroa.
- 303 Tällaisen järjestelyn hallinnointi, jota Socitrelin ja Companhia Previdenten osalta hoitivat sekä vuosina 1994–1998 että 1998–2002 yhteiset hallituksen jäsenet (ks. Socitrelin komissiolle 29.6.2006 osoittama asiakirja, joka on hallintomenettelyn asiakirjojen sivuilla 19662–19664), jotka osallistuivat itse Club Espanan kokouksiin, vie pohjan Socitrelin väitteiltä, joiden mukaan kukaan näistä henkilöistä ei tiennyt, että osallistuminen kartelliin oli lainvastaista ja vaarana olisi, että yritykselle tuomitaan merkittävä sakko.
- 304 On joka tapauksessa muistettava, että yritykset kantavat periaatteessa itse riskin oikeustilan mahdollisesta virhearvioinnista. Tässä pätee vanha yleinen elämänviisaus, jonka mukaan tietämättömyys ei suojaa rangaistukselta (julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotus Schenker & Co. ym., C-681/11, Kok., EU:C:2013:126, 57 kohta).
- 305 On lisäksi todettava, että Socitrelin väitteet ovat päällekkäisiä niiden sen ja sen emoyhtiön esittämien väitteiden kanssa, jotka koskevat Companhia Previdenten ja sen eri tytäryhtiöiden muodostaman yrityksen kokonaisliikevaihdon huomioon ottamista 10 prosentin enimmäismäärän laskemiseksi ja jotka on hylättävä (ks. edellä 276 kohta).
- 306 Kaikesta edellä esitetystä, samoin kuin ensimmäisessä kanneperusteessa esitetyistä perusteluista (ks. edellä 107 kohta ja sitä seuraavat kohdat), ilmenee, ettei riidanalainen päätös ole puutteellisesti perusteltu.

- 307 Socitrelin väitteistä, jotka koskevat komission aiempaa päätöskäytäntöä, on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komission aiempi päätöskäytäntö ei voi muodostaa kilpailuasioissa määrättäviä sakkoja koskevia oikeussääntöjä (ks. vastaavasti edellä 147 kohdassa mainittu tuomio Heineken Nederland ja Heineken v. komissio, EU:C:2012:829, 108 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), ja tämä toteamus pätee sekä yksittäisten sakkojen määrän määrittämiseen että komission omista suuntaviivoistaan tekemään tulkintaan (ks. vastaavasti edellä 200 kohdassa mainittu tuomio Dansk Rørindustri ym. v. komissio, EU:C:2005:408, 227 ja 230 kohta) riippumatta siitä, onko kyseessä siis sakkojen yleinen taso vai laskentamenetelmä.
- 308 On myös korostettava, ettei Socitrel perustele millään tavoin kannekirjelmänsä 193 kohdassa täysin sattumanvaraisesti esittämiään väitteitä.
- 309 Sama koskee väitettä, jonka mukaan komissio on loukannut perustellun luottamuksen periaatetta, joka mainitaan kanneperusteen otsikossa täsmentämättä sitä jäljempänä.
- 310 Viides kanneperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

6. Socitrelin kuudes kanneperuste, joka koskee suhteellisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatteiden loukkaamista, koska kantajan vähäistä tai passiivista roolia ei ole otettu huomioon lieventävänä olosuhteena

Riidanalaisen päätöksen mieleen palauttaminen

- 311 Riidanalaisen päätöksen 985 ja 986 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(985) Socitrel ja Companhia Previdente vetoavat siihen – –, että Socitrel on osallistunut vain Club Españaan, jonka toimet olivat vähemmän merkittäviä kuin muiden klubien, ja että Socitrel ei ollut Club Españaan perustajajäsen. Ne esittävät myös, että Socitrel ei osallistunut alusta asti kartellin toimintaan Portugalin markkinoiden osalta, vaikka kyseessä oli sen päämarkkina-alue. Niiden mukaan Socitrel myös tuotti pelkkää lankaa eikä punoksia, joiden oletetaan olleen kartellin päätuote, ja sen käytös vaikutti vain pieneen osaan Euroopan markkinoista. Myös SLM ja ITC vetoavat siihen, etteivät ne osallistuneet kartelliin alusta asti.

(986) Komissio huomauttaa aluksi, että Socitrel oli säännöllisesti mukana Club Españaan kokouksissa ja osallistui systemaattisesti ja myötävaikuttii yli 40 kokoukseen 7.4.1994 ja komission suorittamien tarkastusten välisenä aikana. Se osallistui täysimääräisesti kiintiöitä ja asiakkaiden jakamista koskeviin sopimukseen, hintojen vahvistamiseen ja arkaluonteisten kaupallisten tietojen vaihtamiseen muiden Club Españaan jäsenten kanssa 9.2.2 [kohdassa] kuvatulla tavalla. Sen roolia ei siis voida luonnehtia vuoden 2006 suuntaviivojen mukaisesti huomattavan vähäiseksi eikä vuoden 1998 suuntaviivojen mukaisesti passiiviseksi tai seurailijan rooliksi. Sillä ei ole merkitystä, ettei Socitrel osallistunut säännöllisesti yleiseurooppalaisiin kokouksiin osallistuessaan Club Españaan, etenkin kun otetaan huomioon, että Socitrelillä oli myyntiä vain Espanjassa ja Portugalissa eli Club Españaan alueella, ja se osallistui näin täysimääräisesti kartelliin tasolla, josta oli sille eniten hyötyä. Joka tapauksessa ei ole mitään näyttöä siitä, että Socitrel olisi jättänyt soveltamatta rikkomiseen liittyviä sopimuksia ja kävi käytännössä kilpailua markkinoilla. Se, että Socitrelin käyttäytyminen vaikutti vain pieneen osaan Euroopan markkinoista (lähinnä Espanjaan ja Portugaliin), että se myi vain lankaa ja että Socitrel, SLM ja ITC eivät liittyneet kartelliin heti sen perustamisesta alkaen vaan vasta useita vuosia myöhemmin, on jo otettu huomioon sakon perusmäärän laskennassa (ks. 19.1 [kohta]), eikä näitä seikkoja voida siis ottaa erikseen huomioon sakon määrän alentamiseksi.”

Periaatteiden mieleen palauttaminen

312 Vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdan kolmannen luettelukohdan mukaan

”Sakon perusmäärää voidaan alentaa, kun komissio havaitsee esimerkiksi seuraavia lieventäviä seikkoja:

— —

— Kyseinen yritys esittää todisteet siitä, että sen osuus rikkomisessa on ollut huomattavan vähäinen ja siten osoittaa, että ollessaan osapuolena rikkomiseen liittyvään sopimukseen se tosiasiallisesti jätti soveltamatta sopimusta ja kävi käytännössä kilpailua markkinoilla. Pelkästään sitä seikkaa, että yritys on osallistunut rikkomiseen muita yrityksiä lyhyemmän ajan, ei katsota lieventäväksi seikaksi, sillä kyseinen seikka otetaan jo huomioon sakon perusmäärässä.”

313 Vakiintuneen oikeusoikeuskäytännön mukaan usean yrityksen rikottua kilpailusääntöjä on tutkittava kunkin yrityksen osuuden suhteellinen vakavuus (tuomio 16.12.1975, Suiker Unie ym. v. komissio, 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73, Kok., EU:C:1975:174, 623 kohta ja edellä 280 kohdassa mainittu tuomio komissio v. Anic Participazioni, EU:C:1999:356, 150 kohta), jotta voitaisiin ratkaista, onko niiden osalta olemassa raskauttavia tai lieventäviä olosuhteita (tuomio 9.7.2003, Cheil Jedang v. komissio, T-220/00, Kok., EU:T:2003:193, 165 kohta).

314 Jotta voidaan selvittää, onko yrityksen osalta otettava huomioon lieventävänä seikkana se, että se on tosiasiallisesti jättänyt soveltamatta kilpailusääntöjä rikkovia sopimuksia, on tarkastettava, onko yritys esittänyt sellaisia väitteitä, joilla voidaan osoittaa, että sinä aikana, jolloin se osallistui kilpailusääntöjen rikkomista koskeviin sopimuksiin, se on tosiasiallisesti pidättäytynyt niiden soveltamisesta kilpailemalla markkinoilla tai ainakin selvästi ja huomattavasti rikkonut velvoitteita, joilla kyseinen kartelli pannaan täytäntöön, siinä määrin, että se on häirinnyt kartellin toimintaa (tuomio 15.3.2006, Daiichi Pharmaceutical v. komissio, T-26/02, Kok., EU:T:2006:75, 113 kohta).

315 Kun on osoitettu, että rikkomiseen syyllistynyt yritys on voinut ottaa huomioon kartellin kollusiiviset järjestelyt määrittäessään käyttäytymistään kyseessä olevilla markkinoilla, ei se, ettei se ole osallistunut johonkin näistä järjestelyistä – vaikka se olisi näytetty toteen – riitä yksistään todisteeksi, jota edellytetään oikeuskäytännössä, jonka mukaan, jotta rikkomiseen osallistuneiden hyväksi voitaisiin soveltaa vuoden 2006 suuntaviivoissa tarkoitettua lieventävää olosuhdetta, niiden on osoitettava, että ne ovat ryhtyneet kilpailemaan tai ainakin että ne ovat selvästi ja huomattavasti rikkoneet velvoitteita, joilla kyseinen kartelli pannaan täytäntöön, siinä määrin, että se on jopa häirinnyt kartellin toimintaa. Pelkästään näyttämällä toteen, ettei yritys ole osallistunut tiettyihin kartellin kollusiivisiin järjestelyihin, ei nimittäin sinänsä voida sulkea pois sitä, että muut järjestelyt ovat voineet haitata kilpailua kyseessä olevilla markkinoilla (tuomio 5.12.2013, Solvay Solexis v. komissio, C-449/11 P, EU:C:2013:802, 81 kohta).

316 On lisäksi muistettava, että suuntaviivoissa asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan ja [EHTY:n] perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa (EYVL 1998, C 9, s. 3) määrätään, että ”passiivisuus tai seurailijan asema rikkomisen toteuttamisessa” oli lieventävä olosuhde.

317 Vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdassa tarkoitettujen mahdollisesti huomioon otettavien lieventävien seikkojen luettelossa ei kuitenkaan mainita enää tällaista olosuhdetta.

318 Oikeuskäytännössä on kuitenkin todettu, että koska vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdan luettelo ei joka tapauksessa ole tyhjentävä, yksinomaan passiivisen tai seurailijan aseman rikkomisen toteuttamisessa ei lähtökohtaisesti voida katsoa kuuluvan niiden seikkojen ulkopuolelle, joiden perusteella sakon perusmäärää voidaan alentaa (tuomio 25.10.2011, Aragonesas Industrias y Energía v. komissio, T-348/08, Kok., EU:T:2011:621, 281 kohta).

Kuudennen kanneperusteen perusteltavuus

- 319 Socitrel väittää lähinnä, että komissio on virheellisesti kieltäytynyt lukemasta sen hyväksi lieventäviä olosuhteita, kun otetaan huomioon, ettei se kiistänyt niitä tosiseikkoja, joista sitä moitittiin, sen erittäin vähäinen rooli Club Espanjassa verrattuna Tycsaan ja Emesaan – minkä seurauksena komissio ei myöskään tehnyt tarkastusta sen tiloissa – sen passiivinen rooli ja se, ettei se osallistunut kilpailunvastaisten sopimusten valmisteluun eikä useisiin kokouksiin, joissa käsiteltiin tärkeitä kysymyksiä. Se toteaa vielä, että sen kartelliin osallistumisen vakavuutta arvioitaessa oli komission asia ottaa huomioon se, ettei se ollut osallistunut kartellin kaikkiin osiin, yksilöllisen vastuun ja rangaistusten yksilökohtaisen määräämisen periaatteiden mukaisesti.
- 320 Tätä väitettä ei kuitenkaan voida hyväksyä.
- 321 Vuoden 2006 suuntaviivoissa määrätyistä edellytyksistä on todettava, että – kuten komissio perustellusti korostaa – Socitrel osallistui hintojen vahvistamiseen, kiintiöiden jakamiseen ja arkaluonteisten kaupallisten tietojen vaihtamiseen koko Club Espanjaan osallistumisensa ajan ja ettei se ole esittänyt mitään sellaista todistetta, joka olisi omiaan osoittamaan, että se olisi jättänyt soveltamatta sopimusta kilpailemalla käytännössä markkinoilla tämän ajanjakson aikana.
- 322 Näin ollen se ei voi vaatia sakon määrän alentamista vuoden 2006 suuntaviivoissa tarkoitettujen lieventävien olosuhteiden perusteella.
- 323 Yksinomaan passiivisesta tai seurailijan roolista on todettava, että Socitrel ei osallistunut kaikkiin Club Espanjan kokouksiin ja sai tiedon kartellin yleiseurooppalaisesta osasta myöhään, vasta vuonna 2001, ja että komissio on ottanut tämän seikan asianmukaisesti huomioon vahvistaessaan rikkomisen vakavuutta ilmentävän kertoimen (ks. edellä 288 kohta ja sitä seuraavat kohdat). On sitä vastoin todettava, ettei kantajalla ollut yksinomaan passiivista tai seurailijan roolia Club Espanjassa. Se osallistui siinä aktiivisesti hintojen vahvistamiseen, kiintiöiden jakamiseen ja arkaluonteisten kaupallisten tietojen vaihtamiseen koko osallistumisensa ajan, ja vaikka se ei ollutkaan mukana kaikissa kokouksissa, se osallistui kuitenkin suureen osaan niistä.
- 324 Näin ollen komissio ei ole loukannut yhdenvertaisuuden eikä yksilöllisen vastuun periaatteita sen enempää kuin rangaistusten yksilökohtaisen määräämisen periaatettakaan, eikä sakon määrä vaikuta suhteettomalta siihen nähden, että Socitrel osallistui aktiivisesti Club Espanjaan.
- 325 Kuudes kanneperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

7. Socitrelin seitsemäs kanneperuste, joka koskee suhteellisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatteiden loukkaamista, koska komissio ei ole ottanut huomioon lieventävänä olosuhteena sen tekemää tehokasta yhteistyötä

Riidanalaisen päätöksen mieleen palauttaminen

- 326 Riidanalaisen päätöksen 1006–1009 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(1006) – – Socitrel [viittaa] siihen, [että se on vastannut] nopeasti ja tarkasti komission tietojensaantipyntöihin.

(1007) Käsiteltävässä asiassa komissio on arvioinut, oliko sakon määrän alentaminen perusteltua oikeuskäytännön mukaisesti, pyrkiessään selvittämään, onko se yhden kyseessä olevan yrityksen kanssa tekemänsä yhteistyön ansiosta pystynyt toteamaan rikkomisen helpommin. Kuten yleensäkin kartellien tapauksessa, arviointi on käytännössä tehty sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevan tiedonannon mukaisesti (ks. jäljempänä 19.4 [kohta]). Tässä

asiayhteydessä komissio huomauttaa, että Austria Draht, Trame, Socitrel, Fapricela, Proderac, Ovako-yhtiöt, Itas ja CB eivät ole virallisesti hakeneet sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä eivätkä toimittaneet tietoja, joilla olisi merkittävää lisäarvoa.

- (1008) Komissio katsoo, että kun otetaan huomioon asianosaisten lausumat sekä niiden yhteistyön vähäinen merkitys ja arvo, ei ole olemassa muita sellaisia olosuhteita, jotka antaisivat aiheutta sakon alentamiseen siten, että se ylittää sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä annetun tiedonannon soveltamisalan, mikä salaisen kartellin tapauksessa voidaan joka tapauksessa tehdä vain poikkeuksellisesti. Nopea ja tarkka vastaaminen komission tietojensaantipyyntöön ei sinänsä ole lieventävä olosuhde, koska asianosaisten oli pakko vastata näihin kysymyksiin tietyssä määräajassa.
- (1009) Se, ettei tosiseikkoja ole kiistetty, ei kuitenkaan sellaisenaan riitä sakon alentamisen perusteeksi sakkojen laskennasta vuonna 2006 annettujen suuntaviivojen 29 [kohdan] mukaisesti, etenkin kun tosiseikkojen tueksi on esitetty lukuisia todisteita. Komissio huomauttaa tästä yleisesti, ettei sen aiempi käytäntö sido sitä ja että sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä vuonna 1996 annetussa tiedonannossa määrätystä sakkojen alentamisesta sillä perusteella, ettei tosiseikkoja ole kiistetty, on myöhemmin luovuttu. Pelkästään kiistämättä jättäminen ei poikkeustilanteita lukuun ottamatta helpota komission työtä, koska unionin tuomioistuimien on katsonut, että tässäkin tilanteessa komission on näytettävä nämä tosiseikat toteen ja että yrityksellä on oikeus esittää puolustukseksi kaikki asianmukaisiksi katsomansa väitteet sopivalla hetkellä ja etenkin unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä. Toisin on vain silloin, kun kyseessä oleva yritys myöntää tosiseikat. Koska voimassa olevassa sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevassa tiedonannossa ei määrätä sakon alentamisesta pelkästään tosiseikkojen myöntämisen (saati niiden kiistämisen) takia, perusteltua luottamusta ei ole syntynyt sakon alentamiseksi tällä perusteella. Vaikka tietyt asianosaiset myöntävät tietyjä tosiseikkoja, se ei helpota komission työtä siten, että komissiolla olisi käytössään riittävät todisteet kyseessä olevien seikkojen toteen näyttämiseksi. Sakon määrää ei näin ollen voida alentaa sillä perusteella, ettei tosiseikkoja ole kiistetty.”

Periaatteiden mieleen palauttaminen

327 Vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdan neljännessä luetelmakohdassa määrätään seuraavaa:

”Sakon perusmäärää voidaan alentaa, kun komissio havaitsee esimerkiksi seuraavia lieventäviä seikkoja:

— —

— Kyseinen yritys tekee komission kanssa tosiasiallista yhteistyötä, joka ylittää sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevan tiedonannon soveltamisalan ja menee yrityksen lakisääteisiä yhteistyövelvoitteita pitemmälle.”

Seitsemännen kanneperusteen perusteltavuus

328 Socitrel väittää lähinnä, että komissio on virheellisesti kieltäytynyt alentamasta sille määrätyn sakon määrää sen tekemän yhteistyön perusteella.

329 Jotta Socitrel voisi tästä huolimatta vedota vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdan neljännen luetelmakohdan määräykseen, sen on osoitettava, että sen tekemästä yhteistyöstä, joka meni sen lakisääteisiä yhteistyövelvoitteita pitemmälle antamatta sille kuitenkin oikeutta sakon määrän alennukseen sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevan tiedonannon mukaisesti, oli

objektiivista hyötyä komissiolle, joka saattoi tukeutua lopullisessa päätöksessään selvitykseen, jonka yritys on toimittanut sille osana tekemäänsä yhteistyötä ja jonka puuttuessa komissio ei olisi pystynyt määräämään seuraamuksia koko kyseessä olevasta rikkomisesta tai sen osasta.

- 330 On kuitenkin todettava, ettei tilanne ole tällainen käsiteltävässä asiassa. Socitrel ei yhtäältä kiistänyt tosiseikkoja ja vastasi ajoissa sille esitettyihin tietojensaantipyyntöihin, mikä ei mene sen lakisääteistä yhteistyövelvoitetta pitemmälle; toisaalta ei ole osoitettu, että komissio on voinut tukeutua lopullisessa päätöksessään yrityksen sille osana yhteistyötään toimittamiin todisteisiin, joiden puuttuessa komissio ei olisi pystynyt määräämään seuraamuksia koko kyseessä olevasta rikkomisesta tai sen osasta.
- 331 Seitsemäs kanneperuste on näin ollen hylättävä.

8. Ensimmäinen lisäperuste, jonka Socitrel ja Companhia Previdente esittivät mukauttaessaan toistamiseen kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan ja joka koskee Socitrelin osalta yhdenvertaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden sekä luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista ja perustelujen puuttumista, ja Companhia Previdenten osalta yhdenvertaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden sekä luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista, koska Socitrelia ja Companhia Previdenteä ei kohdeltu samalla tavoin kuin Arcelor ja SLM:ää, joiden sakon määrää alennettiin kantajista poiketen

Riidanalaisen päätöksen mieleen palauttaminen

- 332 Toisella muutospäätöksellä riidanalaiseen päätökseen lisätyn 1072 a perustelukappaleen mukaan

”(1072 a) [Asetuksen N:o 1/2003] 23 artiklan 2 kohdassa säädetty 10 prosentin enimmäismäärä lasketaan kaikkien yritykseen kuuluvien yksiköiden kokonaisliikevaihdon perusteella. Kymmenen prosentin enimmäismäärä ei perustu niiden yritykseen kuuluvien oikeudellisten yksiköiden, joiden katsotaan olevan yhteisvastuussa rikkomisesta, yksikkökohtaiseen liikevaihtoon. Tässä nimenomaisessa tapauksessa komissio kuitenkin käyttää harkintavaltaansa vahvistaessaan niiden sakkojen määrän, joista ArcelorMittal tytäryhtiöt eivät ole yhteisvastuussa ArcelorMittal SA:n kanssa, ja sen sakon määrän, josta SLM vastaa yksin, enintään 10 prosentiksi niiden omasta liikevaihdosta päätöksen antamista edeltävänä vuonna. Sen sakon enimmäismääräksi, josta ArcelorMittal Wire France SA ja ArcelorMittal Fontaine SA ovat yhteisvastuussa 1.7.1999 edeltävän ajanjakson osalta, vahvistetaan 10 prosenttia ArcelorMittal Wire France SA:n 31.12.2009 päättyvän vuoden yhteenlasketusta kokonaisliikevaihdosta. Tästä kokonaismäärästä vahvistetaan sen sakon enimmäismääräksi, josta Arcelor Mittal Verderio Srl on yhteisvastuussa ArcelorMittal Wire France SA:n ja ArcelorMittal Fontaine SA:n kanssa, 10 prosenttia sen 31.12.2009 päättyvän vuoden omasta liikevaihdosta. Sen sakon enimmäismääräksi, josta SLM vastaa yksin, vahvistetaan 10 prosenttia sen 31.12.2009 päättyvän vuoden omasta liikevaihdosta.”

- 333 Riidanalaisen päätöksen 1072 b perustelukappaleessa vahvistetaan huomioon otettu kokonaisliikevaihto sekä 10 prosentin enimmäismäärää vastaava määrä kunkin sellaisen yrityksen osalta, jota toinen muutos päätös koskee.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 334 Kuten komissio korostaa, on todettava, että Socitrelin ja Companhia Previdenten tilannetta ei voida verrata yhtäältä ArcelorMittalin ja sen tytäryhtiöiden ja toisaalta Ori Martinin ja SLM:n tilanteeseen.

- 335 Nämä kaksi emoyhtiötä nimittäin muodostivat rikkomisajanjaksolla jonkin aikaa yhden yrityksen tytäryhtiöidensä kanssa, ja niiden katsottiin olevan yhteisvastuussa näiden tytäryhtiöiden kanssa sen ajanjakson osalta, jolloin ne muodostivat yhdessä yrityksen, minkä seurauksena 10 prosentin enimmäismäärä laskettiin eriytetysti (ks. vastaavasti tuomio 4.9.2014, YKK ym. v. komissio, C-408/12 P, Kok., EU:C:2014:2153, 55 kohta ja sitä seuraavat kohdat).
- 336 Näin ei ole Companhia Previdenten tapauksessa, kun kyseessä ovat Emesa, Galycas ja ITC, jotka se hankki omistukseensa rikkomisen jälkeen ja joiden kilpailusääntöjä rikkovasta toiminnasta se ei joutunut yhteisvastuuseen.
- 337 Yhdenvertaisuusperiaatteen loukkaamista koskeva väite on sen vuoksi hylättävä.
- 338 Tämän seurauksena myös suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskeva väite on hylättävä siltä osin kuin kantajille määrätty sakko on suhteeton sen takia, että Socitrelille ja Companhia Previdentelle ei myönnetty vastaavaa alennusta kuin ArcelorMittalille ja Ori Martinille.
- 339 Komissio ei myöskään ole antanut kantajille täsmällisiä vakuutteluja, jotka olisivat voineet synnyttää perusteltuja odotuksia sakon määrän alentamisesta vastaavista syistä kuin ne, jotka johtivat tällaisen alennuksen myöntämiseen ArcelorMittalille ja Ori Martinille.
- 340 Lopuksi on hylättävä väite, joka koskee perustelujen puuttumista, koska toisen muutospäätöksen 4, 5 ja 9–13 perustelukappaleessa selitetään selvästi ne syyt, joiden takia komissio muutti päätöstään.
- 341 Kantajien esittämä ensimmäinen lisäperuste on tästä syystä hylättävä.

9. Socitrelin ja Companhia Previdenten esittämä toinen lisäperuste, joka koskee huolellisuusvelvollisuuden periaatteen ja lojaliteettiperiaatteen sekä vilpittömän mielen ja oikeusvarmuuden periaatteiden loukkaamista, koska komissio muutti alkuperäistä päätöstään toistamiseen vuonna 2011

- 342 Socitrel ja Companhia Previdente väittävät lähinnä, että komissio on loukannut huolellisuusvelvollisuuden periaatetta ja lojaliteettiperiaatetta sekä vilpittömän mielen ja oikeusvarmuuden periaatteita siltä osin kuin se on muuttanut vuonna 2011 toistamiseen alkuperäistä päätöstä virheellisten perusteiden takia, jotka olivat omiaan vaarantamaan niiden puolustautumisoikeudet ja siten asettamaan kantajat jatkuvan epävarmuuden tilaan.
- 343 On kuitenkin todettava, että tämä toinen lisäperuste on päällekkäinen Socitrelin kolmannen kanneperusteensa tueksi esittämien väitteiden kanssa ja että kyseinen kanneperuste on hylättävä edellä 184–189 kohdassa esitetyistä syistä.
- 344 Toinen lisäperuste, jonka Socitrel ja Companhia Previdente esittivät mukauttaessaan toistamiseen kanneperusteitaan, on näin ollen hylättävä samoista syistä.
- 345 Kaiken edellä esitetyn perusteella yhtäkään kantajien esittämistä kanneperusteista ei voida hyväksyä. Niiden nostamat kumoamiskanteet on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan ilman, että nyt käsiteltävän asian olosuhteissa olisi lisäksi täyttä tuomiovaltaa käyttäen muutettava niille määrätyn sakon määrää.

Oikeudenkäyntikulut

³⁴⁶ Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet asian ja komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, kantajat on veloitettava korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Asiat T-413/10 ja T-414/10 yhdistetään tuomion antamista varten.**
- 2) **Kanteet hylätään.**
- 3) **Socitrel – Sociedade Industrial de Trefilaria, SA ja Companhia Previdente – Sociedade de Controle de Participações Financeiras, SA vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja ne veloitetaan korvaamaan Euroopan komission oikeudenkäyntikulut, väli-toimimenettelyyn liittyvät kulut mukaan lukien.**

Frimodt Nielsen

Dehousse

Collins

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä heinäkuuta 2015.

Allekirjoitukset